

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜÇ FARKLI TÜRKÇENİN ANLAMA VE DUYGUSAL
ANLAM BOYUTLARINDA ÜNİVERSİTE SEVİYESİNDEKİ
ÖĞRENCİLERDE ÖLÇÜLMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ömer Faruk YILMAZ

İstanbul- 1986

T E Ő E K K Ü R

Bu araştırmamın her safhasında yardımcı olan danışmanım, Doç.Dr. Suna Tevrüz'e, Hocam Prof.Dr. Hasan Tan'a, Türkçe konularında ve tercümelere alâkalarını esirgemeyen Öğr.Gr.v. M.Ali Aydın'a, Öğr.Gr.v. Mustafa Uslu'ya, Okutman Nilgün Kalfazade'ye, uygulama esnasında büyük bir zaman ayırarak benimle çalışan Arř.Gr.v. Vahdettin Engin'e, Yasemin Doğan'a, Gülhan Kansız'a, Savař Uđurlu'ya, Belgin Çınar'a ve Resmigül Taygun'a teőekkürü borç bilirim.

Ayrıca araştırmaya katılma rızası gösteren bütün deneklere en derin Őükranlarımı sunarım.

Ömer Faruk YILMAZ

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa No.

GİRİŞ.....	1
METOD.....	14
DENEKLER.....	14
ARAŞTIRMA ALETLERİ VE KULLANIŞLARI.....	14
1- KULLANILAN METİNLER.....	14
2- AŞİNALIK TESTİ.....	15
3- ANLAMA TESTİ.....	16
4- DUYGUSAL ANLAM ÖLÇEĞİ(D.A.Ö.).....	17
ÖLÇME ALETİ KİTAPÇIKLARININ OLUŞTURULMASI.....	18
UYGULAMA.....	19
1- AŞİNALIK TESTİ.....	19
2- ANLAMA VE DUYGUSAL ANLAMIN ÖLÇÜLMESİ.....	19
BULGULAR.....	21
1- AŞİNALIK TESTİ SONUÇLARI.....	21
2- ANLAMA TESTİ SONUÇLARI.....	21
3- D.A.Ö. SONUÇLARI.....	25
TARTIŞMA VE YORUNLAR.....	27
KELİMELEİN AŞİNALIK DERECELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	27
ÜÇ FARKLI TÜRKÇEMİN ANLAMA BOYUTUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	29
D.A.Ö. SONUÇLARINA GÖRE Y.T., D.T. ve G.T.'NİN DUYGUSAL ANLAM BOYUTUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	34
a. YbT.'nin Duygusal Anlam Boyutunda Durumu.....	34
b. D.T.'nin Duygusal Anlam Boyutundaki Durumu.....	35
c. G.T.'nin Duygusal Anlam Boyutundaki Durumu.....	36
SONUÇ.....	37
ÖZET.....	40
KAYNAKLAR.....	42

G İ R İ Ő

Merhum Őairimiz Necip Fazıl Kısakürek, bir sohbetinde: "Dil, kâinata misâvidir, kâinatta ne varsa dilde de o vardır" diyordu. İnsanlar kâinatta ki bütün nesnelere, faaliyetlerini, duygu ve düşüncelerini sembollerle ifade ederler. Bu semboller kelimelerdir. Herkiri bir nesneyi, bir faaliyeti, bir duyguyu veya bir düşünceyi tedâfi ettirir, ifade eder. Kelimeler, bir takım kaideler çerçevesinde sistemli bir örölmeyle dili meydana getirirler. Dilin sesçe, yapıca, anlamca kuruluşunu dilbilimciler incelemektedirler. Bunun haricinde lisânın düşünce, toplum ve kültür ile köklü bir münfisebeti mevcuttur. Lisân bu tarafıyla antropoloji, sosyoloji ve psikoloji ilimlerinin de tedkik sahasına girmektedir.

Schumpeter, "İnsanlar eşyadan çok kelime ve sözlerle oyalanır, onlarla avunur" (Ülgener, 1983, s. 145) derken, dil ve düşüncenin ne kadar iç içe olduğunu belirtmektedir. Düşünme, zihni bir faaliyettir ve dışarıdan müşahede edilememektedir. Muhakeme, hafıza, hayalgücü gibi zihni faaliyetler düşünme ile alakalıdır. Bu faaliyetlerin hepsinde zihni bir temsil mevcuttur. Zihni temsil çoğunlukla bilhassa mücerret düşünmede kelimelerle gerçekleşmektedir. Bu husustaki görüşlerini Morgan şöyle belirtmektedir: "...İnsanlar nesne, durum ve kavramları kelimelerle adlandırmayı öğrenmiş olduklarından, düşünmemizin çoğu da sözel düşünme (kelimelerle ve kelimeler hakkında düşünme) biçimindedir." (Morgan, 1977, s. 149). Meselâ, İstiklâl kelimesi Türk insanı için, bir ölüm kalım savaşını, bu savaşta verilen "Ya istiklâl, ya ölüm" emrini, millî marşı vb. şeyleri temsil

etmektedir. Konuyla doğrudan alakalı bir fıkra vardır. Anadolu'da (K) harfi (G) şeklinde telaffuz edilir. Kardeşim denmez de "Gardaşım" denir. Anadolu lu bir genç askere gider. Çavuşu, kafesteki kuşu göstererek, bu nedir? diye sorar. Delikanlı "Guş" cevabını verir. Çavuş "Guş" değil "Kuş" der ve doğru telaffuz etmesini ister. Fakat delikanlıya bir türlü "Kuş" dedirtemez, devamla "Guş" cevabı alır. Bu arada delikanlı bazicezalara da çarptırılır. Bir hayli zaman geçtikten sonra bir gün çavuş kafesteki kuşu göstererek: "Bu nedir?" diye yine delikanlıya sorar. Cevap şudur: "Kuş" ama "Guş"a ne kadar çok benziyor. Evet, delikanlı için kafesteki o varlığın sembolü "Guş" tur. "Guş" kelimesi o varlıkla özdeşleşmiş ve hafızasına "Guş" sembolüyle depolanmış, nakşolunmuştur.

İnsanlar topluluklar halinde yaşamaktadırlar. Her topluluğun kendisine has bir yaşama tarzı mevcuttur. Beslenme, örtünme, barınma gibi biyolojik ihtiyaçlardan tutun da, müesseseleşme gibi sosyal ihtiyaçlara, inanç gibi psikolojik ihtiyaçlara kadar bütün ihtiyaçlar gelişigüzel karşılanmamaktadır. Yemek çeşitleri, elbiseler, evler, terbiye sistemleri, oyunlar, sihirler, ibadetler topluluklardan topluluklara farklılıklar arz etmektedirler. Yaşayış tarzlarındaki farklılıklar lisânlarda da farklılıklarasebep olmuştur. Edward Sapir (1884-1939), "...Sosyal gerçekleri eş çizgide temsil edecek ölçüde birbirine benzeyen iki dile yeryüzünün hiç bir yöresinde rastlanılmamıştır. Demek ki, değişik toplumların içinde yaşadıkları dünyalar, değişik etiketlerin yapıştırdığı tek dünya değil, apayrı dünyalardır" der. (İzbul, 1984, s. 4).

Esasında dilin insan düşüncesi ve davranış tarzları üzerindeki tesiri de inkâr edilemez. Dil kültürü şekillendiriyor veya kültür dili şekillendiriyor, iddialarının her ikisinde de doğruluk payı vardır. İfrat ve tefritten sakınarak meseleye itidâl ile yaklaşıldığında asıl konunun dil ve kültür arasındaki sıkı münâsebet olduğu görülecektir. Alman fikir ve devlet

adamı Wilhelm von Humboldt (1767-1835) "Bir topluluğun dili ile, o toplulukta yaşayanların zihin yönelimleri arasında o derece yakın bağlar vardır ki, bunlardan birisi hakkında bilgi edindiğinizde, ötekisihakkında da fikir sahibi olabilirsiniz. Çünkü dil ve zihni faaliyet birlikte oluşur, birlikte şekillenir. Bir topluluğu dilinde görür, dilinde anlarız. Topluluğun dili topluluğun ruhu, topluluğun ruhu ise topluluğun dilidir. Birbirlerinin bu derece aynı olan başka iki şey düşünmek gerçekten zordur" demektedir. (İzbul, 1984, s. 3).

Tarih boyunca toplulukların birbirleriyle olan siyasî, ticarî, ilmi münasebetleri kültür alış-verişlerini doğurmuştur. Dolayısıyla saf bir kültürden bahsetmek mümkün değildir. Fakat, her topluluk başka topluluklardan aldığı kültür değerlerini kendisine has bir tarzda yoğurmuş ve yaşatmıştır. Ayrıca kültürler kendi içlerinde tabii bir gelişme ve değişme seyri gösterirler. Bu kültür alış-verişleri ve kendiliğinden değişmeler topluluklarda sosyal çalkantılara yol açmazlar. Bunun haricindeki mecburi kültür değiştirmeleri ise topluluk hayatında önemli rahatsızlıklar doğurmaktadır. Zira uzun yıllar boyunca standart hale gelmiş davranış tarzlarından, itiyatlardan birdenbire vazgeçip yeni değerleri benimsemek çok zor bir hâdisedir. Kültür alış-verişleri esnasında diller de birbirlerinden etkilenmektedirler. Yeni davranış tarzları beraberlerinde yeni mefhumları da getirmektedirler. İlim ve teknolojideki gelişmeler yeni kelimelere ihtiyaç hissettirmektedir. Dolayısıyla dil gelişmekte ve zenginleşmektedir. Dildeki bu gelişme kendini hissettirmeden, topluluğun sosyal, kültürel ve iktisadî gelişmesine paralel olarak meydana gelmektedir. Bu tabii seyir iletişim kopukluklarına sebep olmamaktadır. Dilin, toplulukların hafızası olma ve iletişim fonksiyonu ile asırların birikimi bir varlık olması ona yapılacak en ufak bir müdahalenin dahi çok ince hesaplanmasını lâzım kılar. Nitekim 1789 Fransız İhtilâli sosyal, kültürel, iktisadî

bütün müesseselere el uzattığı halde Fransız diline dokunmamıştır. İnsan topluluklarının en olgunlaşmış şekli olan milletin teşkilinde baş âmil-lerden biri de dildir. Bir yazar, (Kaplan, 1982, s. 151) dillerini koruyan milletlerin millî benliklerini kaybetmeyeceklerini belirtmektedir. Fishman, dilin millet hayatındaki rolünü şu şekilde belirtmektedir: "Lisân, sosyal, kültürel ve millî bir gelişmede yalnızca güçlü bir manivelâ değildir, aynı zamanda böyle bir gelişmenin yazma veya konuşma olarak gerçekleştirilmesinde, karşılıklı etkileşim şebekelerinin, sosyal ortamların, rol münasebetlerinin, içtimaf faaliyet sahalarının, üstün kıymet hükümlerinin ve millî misyonlar veya sembollerin güçlü bir delili, sabit bir cüzüdüdür" (Cüceloğlu ve Slobin, 1976).

Fert ve cemiyet hayatında bu derece ehemmiyetli bir yere sahip olan lisân, maalesef günümüz Türkiye'sinin baş meselelerinden birini teşkil etmektedir. Yapılan dil hareketleri neticesinde Türkiye Türkçesi fertlerden, fertlere hatta gruptan, gruptan farklı konuşulan ve farklı yazılan bir lisân halini almıştır. Konuyla alakalı olarak iki ilim adamının görüşlerini ne kadar farklı birer Türkçeyle belirttiklerini misal olarak verebilmek mümkündür.

"İnsan, kafasındaki kavramlar soyut birimler olduklarından, bunların aktarılmasında somut dil-göstergeleri ya da sözcükler kullanılmakta ve böylece dildeki birimlerin, soyut anlam ve somut biçim olmak üzere iki yanı ortaya çıkmaktadır. Soyut olan anlam, insanların kafalarındaki kişisel ve toplumsal dünya-görüşüne göre ayrı ayrı yorumlandığından, (iyi) sözcüğünün başka anlamlara çekilmesinde görüldüğü gibi, son derece kişisel ve öznel bir kaypaklık göstermektedir..."(Başkan, 1976).

"Hâdisenin ruhu, dil ile mefhumlar arasındaki münâsebettedir. İşin sadece bir lûgat mes'elesi, tek başına bir kelime kadrosu üzerinde cereyan

eden bir değişiklik mes'elesi olmadığı, asıl dâvânın kelimelerin, silinen kelimelerin beraberindeki mefhumlar, asırlar boyunca milletimizce yaşanmış büyük ve asil hislerin, bir medeniyet içinde yaşanmış muhtevânın taşıyıcısı mefhum-kelimeler olduğu bilinmelidir.(Akün, 1982).

Bu misaller daha da çoğaltılabilir. Türkiye Türkçesinin bugünkü duruma nasıl geldiğini anlayabilmek için, yapılan dil hareketlerinin kısa bir tarihçesini incelemek gerekmektedir. Aşağıda verilen (bu tarihçe (Karamanlioğlu, 1978, Hacıeminoğlu, 1977; Ericilasun, 1984; Levend, 1960) kaynaklarından özetlenerek yapılmıştır). 10. asırdan itibaren İslâm medeniyeti çerçevesine giren Türkler yeni dilin mefhumlarını Arapça'dan ve Farsça'dan almışlardır. Anadolu'yu bize vatan yapan Selçuklular'ın devlet dili olarak önce Arapçayı sonra Farsçayı benimsedikleri anlaşılmaktadır. Anadolu Selçuklu sultanlarının adlarının sonuna "Keykavus, Keykubat" gibi İran hükümdar adlarını aldıkları ve aydın zümrede Farsça hayranlığı olduğu, Farsçanın konuşulup, yazıldığı bilinmektedir. Önceleri sadece dinî mahiyetteki Arapça ve Farsça kelimelerin girdiği Türkçe'ye ilmi, edebî ve başka sahalarda da bu iki dilden kelimeler girmeye başlamıştır. Bilhassa Farsça Anadolu Selçukluları döneminde yayılma hudutlarını oldukça geliştirmiştir. Bu arada Anadolu Türk beyliklerinin hepsinin resmî dili Türkçe'dir. Bilhassa Karamanoęlu Mehmet Bey'in "Bugünden sonra divanda, dergahta, barigahta, mecliste, meydanda Türkçeden başka dille konuşulmayacaktır" şeklindeki 1277 tarihli Fermanı Türkçenin tekrar güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Daha sonra kurulan Osmanlı devletinin resmî dili Türkçedir. Esasında 14. asrın sonlarına kadar Türkçe yazılan eserler çok geniş kütlelerin anlayabileceği bir seviyededir. Arapça, Farsça ve diğer komşu dillerden alınan kelimeler genellikle Türk fonetifine uydurularak benimsenmiştir. Meselâ, Farsça "avdaz" kelimesi Türkçede "abdest" şeklini almıştır. 14. asırdan itibaren yazılı ile konuşma dili arasındaki farklılaşma gittikçe büyür. Yazı dili

ile konuşma dili arasındaki farklılık normaldir. Fakat bu farklılık Arapça ve Farsça gramer-kaidelerinin, terkiplerin yoğun bir şekilde girmesiyle mutad dışı bir hal almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe karışımı bu yazı dili mahdut bir aydın zümresi tarafından kullanılmaktadır. Türkçenin bu tarihi devresine Osmanlı Türkçesi ismi verilmektedir. Halkın konuşma dili ve halk ozanlarının şiirleri ise bugün dahi rahatlıkla anlayabileceğimiz sade Türkçedir. Türkçedeki bu vaziyet 15., 16., 17., 18. ve 19., asrın ilk yarısında devam etmiştir. Gerçi 16. asırda Aydın'lı Visalî, Tatavlı Mahremî ve Edirneli Nazmî'nin temsil ettikleri "Türki-i basit" hareketi dilde yabancılaşmaya bir tepki olarak doğmuşsa da dar bir çevreye münhasır kalmıştır. Şair Nabi ve tarihçi Es'ad Efendi'nin sadeleştirme düşüncelerimünferit olmaktan öte gidememiştir. Geniş bir Coğrafyaya hükmeden ve "nizam-ı âlem" ideolojisi güden Osmanlı devleti 15. asırdan sonra dil meselesiyle alakadar olmamıştır. Zaten halk da aydınların kullandığı bozuk Türkçeden müteessir olmamıştır. Esasında Osmanlıca tabii bir dil değildir. Üç dilin karışmasından meydana gelmiştir. Milletindili değildir. Okumuş yüksek tabakanın dilidir. Konuşma dili değil sadece yazı dilidir.

Bizde Arapça'nın ilim, Farsçanın da edebiyat dili olduğu gibi Batı dünyasında da Latince ve Grekçe aynı durumda idi. Batıdillerine de bu iki dilden birçok kelime ve terim girmiştir. Fransa'da 16. asırda Latince ve Grekçe'ye karşı bizdeki "Türki-i basit" hareketine benzer tepkiler doğmuştur. Birkaç şair Fransızca'yı sadeleştirmek için "Pleiade" adını verdikleri gruplarını kurmuşlardır. Bu grup Fransızca'yı daha anlaşılır hale getirmek ve güzelleştirmek için çalışmışlar ve L'Académie Française'in kurulmasına zemin hazırlamışlardır. (Caster, Surer, Becker, 1979, s. 29, 30, 31). Almanya'da da 16. asırda dilcemiyetleri vasıtasıyla yabancı kelimeler yerine Almanca kelimeler bulunması hususunda çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu çalışmaların içinde ölçüyü aşanlar şiddetli hücumlara uğramışlardır. Meselâ Philipp von Zesen, Fenster (Pencere) yerine tagelcuchter

(Günişitıcı) klaster (Manastır) yerine jungfernzwinger (Genç kızkalesi) ve nase (burun) yerine Gesichtserker (yüzün cumbası) kelimelerini kullanınca alay konusu olmuştur. (Köngi, 1978, s. 105). Batıdaki dil hareketleri, Batı dillerinin hem Latince ile aynı dil ailesinden gelmeleri (Hind-Avrupa dil ailesi), hem de kelimelerin yerleşme ve kullanılma yaygınlıkları yüzünden mutad bir seyir takip etmiş meselelere yol açmamıştır. Ayrıca Batı milletleri aynı medeniyet çerçevesinde ve aynı dindendirler. Türkler ve Türkçe Altay ailesinden, Araplar ve Arapça Sami ailesinden, İranlılar ve Farsça ise Hind-Avrupa ailesinden gelmektedir. Türklerin İslam'dan önceki kültür ve medeniyetleri Araplar ve İran'lılardan ayrı idi. İslâmiyetin birleştirici gücü ve kazandırdığı yaşayış tarzı, Türk kültüründe dolayısıyla Türkçede bulunmayan mefhumların ve kelimelerin Türk diline yerleşmesini sağlamıştır. Ama Türkçe'de bulunan mefhumlar ve kelimeler geniş kitlelerde kendilerini muhafaza etmişlerdir. Bunlar sadece mahdut bir aydın zümreden itibar görmemiştir. Ne zaman ki Osmanlı devleti Batıkarşısında üstünlüğünü kaybetmişir, aydınlarda Batı'ya yönelik başlamıştır. Bilhassa Tanzimat sonrası aydınlarında bir "afkâr-ı umûmiye" fikri ortaya çıkmıştır. Devletin güçlenmesi için bir takım reçeteler ortaya atan Tanzimat edipleri, geniş kitlelere fikirlerini aktarabilmek için onların anlayacağı dille hitap etmenin zarureti anlamışlardı. Özellikle Namık Kemal sade dil taraftarıydı. Yine bu devirde ilmi Türkçülük ve Türkçecilik gayretleri de başlamıştır. Ahmet Vefik Paşa ve Süleyman Paşa bu akımın güçlü temsilcileridir. 1860'lardan sonra gazetenin bir kütle iletişim aracı olarak kullanılmaya başlaması dilde sadeleşmeye gitmenin bir diğer sebebidir. Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan "Osmanlıcılık", "İslâmcılık" ve "Türkçülük" akımlarının hepsi dilde sadeleşme taraftarıdır. Osmanlıcılık ve İslâmcılık anlaşılır olmak bakımından sadeleşmeyi düşünürken, Türkçülük, "türkleşme" bakımından "türkçeleşme"yi benimsiyordu. Türkçülük akımının en önde gelen

simâsı Ziya Gökalp'tir. Gökalp'in fikirleri gerek zamanın , gerekse kendinden sonraki düşünce hayatını son derece etkilemiştir. Genç Kalemler Dergisi'nde Ömer Seyfettin ve Ali Cânîp ile birlikte Gökalp dilde sadeleşmeyi müdâfaa ediyordu. Gökalp sadeleşme akımını şu şekilde sistemleştirmiştir:

1. Yazı dili ve konuşma dilinin ortak olması,
2. Türkçesi olan Arapça, Farsça kelimelerin atılması, mânâ farkı taşıyanların bırakılması,
3. Arapça ve Farsça kaide ve terkiplerin türkçeye sokulmaması ,
4. Eski Türkçe kelimelerin ilmi terimlerin haricinde diriltilmemesi,
5. Türk milletinin bildiği ve kullandığı her kelime Türkçedir. Halk için münis olan sun'î olmayan her kelime millîdir. Bir milletin dili, kendisinin artık yaşamayan köklerinden değil, canlı kullanışlarından meydana gelen canlı bir varlıktır.
6. Halk diline geçip, şekil ve anlam değişikliğine uğramış arapça ve farsça kelimelerin değişmiş şekillerini türkçe saymak ve yazılışlarını yeni telâffuzlarına uydurmak,
7. Yeni terimler aranacağı zaman önce halk dilindeki kelimeler arasından aramak, bulunmadığı takdirde Türkçenin kelime yapma yolları ile yeni kelimeler yapmak, buna da imkân bulunmadığı takdirde Arapça ve Farsça'dan terkipsiz almak şartı ile yeni kelimeler kabul etmek ve bazı özel durumlarda teknik ve âlet isimlerini yabancı dillerden aynen almak,
8. İstanbul Türkçesinin ses ve şekil bilgisi, kelime hazinesi yeni Türkçenin temeli olduğundan, başka Türk lehçelerinden ne kelime, ne kaide, ne edat, ne tamlama alınamaz. Yalnız bu lehçelerin derin bir surette araştırılmasına ihtiyaç vardır.
9. Kelimeler karşılığı oldukları anlamların tariflerideğil işaretleridir. Kelimelerin anlamları, köklerini ve nasıl türediklerini bilmekle anlaşılır.

10. Yeni Türkçenin bu esaslar içerisinde bir sözlüğü ile bir de dil-bilgisi meydana getirilmeli ve bu kitaplarda yeni Türkçeye girmiş olan arapça ve farsça kelime ve tâbirlerin bünyelerine ve kuruluşlarına ait bilgi, dilin yapısına değil, ıstikak (etimoloji) kısmına dahil edilmelidir". (Karamanlioğlu, 1978, s. 111, 112, 113).

Gökâlp'in bu şekilde sistemleştirdiği sadeleşme Ömer Seyfettin, Refik Halid, Yakup Kadri, Hüseyin Cahit, Peyami Safa, Falih Rıfkı gibi cumhuriyet dönemi edebiyatımızın ilk eserlerini verecek yazarların gayretleriyle çok kısa bir sürede başarıya ulaşmıştır. Nitekim bu yazarlar bugün rahatlıkla okunabilmektedirler.

Cumhuriyetin ilânından sonra başlayan radikal batılılaştırma hareketleri ve inkılaplar Türkçeye de yansımıştır. 12 Temmuz 1932'de kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti (T.D.T.C.) dilimizde bulunan bütün yabancı asıllı kelimelere Türkçe karşılıklar bulma faaliyetine girişti. Bu tip bir tasfiye hareketi. 1890'lı senelerde Fuad Köserâif gibi bazı yazarlar tarafından başlatılmak istenmiş fakat hiç kabul görmemişti. Zaten Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin kurulmasına kadar devlet dil meselesine doğrudan müdahaleci olmamış konu aydın kesim arasında tartışılmıştır. Fakat durum, T.D.T.C.'nin kurulmasıyla farklılık arzemiş, yapılan mecburî kültür değiştirmele- rindeki başarının dilde de elde edileceği zannıyla böyle bir tasfiye hareketine girişilmiştir. Bu tasfiye hareketi 1934-1936 yılları arasında denedikten sonra bir tarafa bırakılarak bütün dillerin Türkçe'den çıktığı yolunda bir nazariye ile (Güneş Dil Teorisi) Atatürk tarafından tatlıya bağlanmak istenmiştir. Atatürk'ün bu nazariyeyi benimseme sebebi yapılan tasfiye işinin yanlışlığını anlaması ve yabancısız diye tasfiye adilen kelimelerin de Türkçe olduğunu dolaylı olarak bu nazariye (Güneş Dil Teorisi) vasıtasıyla ifade etmek istemesidir denilebilir. 1936'dan ölümüne kadar

kullandığı dil buna delil olarak gösterilebilir. Ayrıca, Atatürk, Falih Rifki'ya, "Bu Tarama Dergileri ve Cep Kılavuzları ile budil işi yürümez. Falih Bey, biz Osmanlıcadan ve Batı dillerin istifadeye mecburuz" der. (Atay, 1969, s. 453).

1938 yılından itibaren tasfiye hareketi devlet desteğinde şiddetli bir tırmanışa geçmiştir. Okullarda, resmî dairelerde bu hareket doğrultusunda bir lisânın konuşulup yazılması adetâ mecburi kılınmıştır. George Orwell'in 1949'da yazdığı 1984 isimli romanındaki ütopyik Okyanusya ülkesinin yeni dilini hatırlatır bir tarzda düşüncemizin yapıtaş kelimeler bir bir atılıp yerine mâzısız, mûsikisiz kelimeler konmuştur. 1960 sonrası, Türk toplumun geçirdiği sosyal değişimler lisân meselesine yeni boyutlar getirmiştir. Fertler birbirlerinin ne anlatmak istediklerine değil de, düşüncelerini hangi sembollerle (kelimelerle) ifade ettiklerine bakarak ilerici-gerici, sağcı-solcu gibi değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Nitekim, bu hususta yapılan araştırmalar bu görüşü doğrular mahiyettedir. (Cüceloğlu ve Slobin, 1976, Tevrüz, 1975, Tevrüz, 1977). Dünyanın her yerinde bir iletişim vasıtası olan dil, Türkiye'de bir iletişim engeli durumuna düşmüştür. Bir başka gariplik de yabancı kelimelere karşı başlatılan bu tasfiye hareketinin Türkçe asıllı kelimeleri de hedeflemesidir. "Dolayısıyla", "ötürü", "yüzünden" kelimeleri Türkçe oldukları halde bir kenara itilerek, bunların hepsinin yerine "nedeni ile" diye bir söz geçirilmiştir. (Akün, 1982). Dikkat çeken bir husus da bir kısım aydının sadece Arapça ve Farsça asıllı kelimeleri Türkçeden atma gayretleridir. Halbuki Türkçede Çince, Sogdca, Toharca, Moğolca, Slavca, Rumca, Ermenice, Fransızca, İngilizce menşe'li birçok kelime vardır. Bunların çoğu Arapça ve Farsça unsurları haline gelmişlerdir. Bu aydın kesim için asıl gaye İslam Medeniyeti çerçevesindeki geçmişle bağların koparılmasıdır. (Akün, 1982).

Kelimeler yaşayışlarla mânâ kazanırlar. Cemil Meriç Hoca'nın

tâbiriyle "Kelimeler yeraltındaki kömür gibidirler. Nasıl kömür seneler sonra elmas olabilmektedir, kelimeler de seneler sonra kelime hüviyeti kazanabilmektedirler."* Bir kelimenin yerine konmak istenen kelime tam olarak o kelimeyi karşılayamamakta hatta değişik mânâlar kazanmaktadır. Faaliyet karşılığı türetilen etkinlik, müessiriyet karşılığı da kullanılmaktadır. Türetilen bazı kelimeler nüansları da yok etmektedir. Uyum kelimesinin hem ahenk hem de intibak karşılığı kullanılması gibi. Bu tip örnekleri çoğaltmak mümkündür.

İhtiyaç duyulduğunda kelime türetililebilir. Bu türetmenin dilin kaideleri çerçevesinde olması gerekmektedir. Fakat doğru türetilen bir kelimenin mutlaka tutunacağını da söylemek mümkün değildir. Türkçe türetme sistemi üzerinde yapılan psikolojistik bir çalışma doğru türetilen kelimelerin tutunma şansının yüksekliğini ortaya çıkarmıştır. (Cüceloğlu, 1975).

Türkçe'ye yapılan müdahaleler neticesinde bir dil keşmekeşi ortaya çıkmıştır. Türk insanı, televizyonda seyrettiğimiz "Hüsnü Kuruntu Ailesi" isimli oyundaki Hüsnü Bey gibi konuşurken hangi kelimeyi kullanacağını şaşırılmaktadır. Bir zümre yeni kelimeleri kullanmaktadır. Yeni kelimeleri kullanmayıp eski kelimelere itibar edenlerin yanısıra hem eski hem de yeni kelimeleri kullananlara da sıklıkla rastlanılmaktadır. Türkçenin bu vaziyette evde, sokakta, okulda, vâhâsıl günlük hayatımızın her safhasında Türk insanını rahatsız etmektedir. Türk toplumu, birbirleriyle zor anlaşabilen fertlerden kurulu bir topluluk hali arz etmektedir. Yeni nesiller, edebî eserlerin dilini, halk türkülerinin dilini bile anlayamamaktadırlar. İlim dili üniversiteden, üniversiteye, kürsüden kürsüye, hocadan hocaya farklı farklıdır. Bu farklılıklar öğrencilerin zihinlerinin pusulalarını şaşırtmaktadır. Hocanın biri, "zekâ seviyesi" derken , diğeri "anlak düzeyi" demektedir. Yine biri "ruhî" derken, diğeri "ruhsal" bir başkası da "tinsel"

* Şahsî konuşma.

demektedir. Hocalar meramlarını nasıl anlatacaklarının sıkıntısını çekerken, öğrenciler ya hiçbir şey anlamamakta, ya da doğru veya yanlış kavramları kalıp gibi ne olduklarının farkına varmadan hafızalarına depolamaktadırlar. Bu şartlar altında sağlıklı bir eğitimin yapılabilmesine inanmak gerçekten zordur. Eğitim müesseselerinde müşterek bir lisânın kullanılması ilim ve kültür hayatının istikbâli açısından şarttır. Ülke ve millet menfaatleri de bunu gerektirmektedir. Esasında bu müşterekliğin ülke bütününde sağlanması en çok arzu edilen durumdur. Bir takım ilmi çalışmalar ışığında eğitim müesseselerinde gerçekleştirilecek dil ortaklığı bilâhare kendiliğinden bütün topluma yansır. Zaten dil meselesi okumuş tabakadaki kadar halkta kendini göstermemektedir.

Bu düşüncelerden hareket ederek üniversite öğrencilerinin hangi tarzdaki bir Türkçe'yi daha iyi anladıkları ve bunun yanı sıra Türkçe'nin değişik tarzlarına karşı ne tür duygular besledikleri ölçülmek istenmiştir. Türkçe'nin değişik tarzları derken "Gelenekçi Türkçe"(G.T.), "Devrimci Türkçe"(D.T.), ve "Yaşayan Türkçe" (Y.T.) kastedilmektedir. Gelenekçi Türkçe, Arapça ve Farsça'nın büyük tesirinde kalmış bulunan kullanma tarzıdır. Devrimci Türkçe, yabancı menşe'li ve eski kelimelerin yerine yenilerinin bulunarak kullanıldığı tarzıdır. Yaşayan Türkçe ise tabii bir alışkanlıkla, rahatlıkla kullanılan Türkçe'dir. Araştırmada "Yaşayan Türkçe" denilen tarz, araştırmamanın uygulandığı denek grubunun temsil ettiği kesimin yaşayan türkçesidir. Denek grubuna uygulanan bir âşinâlık testi neticesinde âşinâlık dereceleri yüksek çıkan kelimelerden teşkil edilmiştir. İçinde hem D.T., hem G.T., hem de bu iki tarzın haricinde kelimeler mevcuttur.

Dil çalışmalarında umûmiyetle geçerli olan iki tür model vardır. Birincisi icra modeli, ikincisi yetenek modelidir. "İcra modeli zaman içinde yer alan çeşitli etkilere açık olan ve bu etkilerle saptırılabilen,

hafıza ve insan bedeninin genel şartları ile sınırlandırılmış bulunan konuşma ve işitme davranışlarıdır. Saussure (1916) bunlara *actes de parole*, (Chomsky 1957) *Per Formance* adını vermiştir. Biz bu kavramı *icra* kelimesiyle ifade edeceğiz... Dilin ikinci görünümünü yapı, anlam ve sesle ilgili bilgiler oluşturur ki bunlar *icrayı* mümkün kılar. Saussure bu tip bilgiye *Langue* ve Chomsky *competence* adını vermiştir. Biz bu kavramı *yetenek* kelimesiyle karşılayacağız." (Cüceloğlu, 1975). Dilbilimciler *yetenek* modeli içinde çalışırken, Psikolinguistler *icra* modelini benimserler. Osgood (1966) *icra* modeli dili konuşan kimsenin, konuşucunun modelidir demektir (Cüceloğlu, 1974).

Bu araştırmada üç farklı Türkçe'ye olan tutumların yanısıra *anlama* da ölçülmek istenmiştir. Burada ölçülmek istenen *anlama*, dili kullananın, konuşucunun *anlama* durumudur. Dilin kendisinin ne ifade ettiği değil, konuşucuya ne ifade ettiği araştırılmıştır. Aynı şekilde Türkçe'nin değişik tarzlarına konuşucunun duygusal yaklaşımının olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğu incelenmiştir. Dolayısıyla *icra* modeli içinde bir çalışmadır.

M E T O D

DENEKLER

Bu araştırma 201 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Denek öğrenciler Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim, Fen ve Edebiyat, İlahiyat, Teknik Eğitim Fakülte'lerinden tesadüfî yolla (random) seçilmişlerdir. Deneklerin 50'si kız, 151'i erkektir. Kız ve erkek sayısındaki bu dağılım, tesadüfî örneklemeden doğmuş bir dağılımdır. Deneklerin hepsinin anadili Türkçedir. Deneklerin normal üniversite öğrencisi yaş grupları içinde oldukları düşünülmüştür. (17-25 yaş grubu). Denek seçiminde sosyal ilimler öğrencilerine ağırlık verilmiştir. Üç tane Teknik Eğitim Fakültesi öğrencisi ve altı tane İlahiyat Fakültesi öğrencisinin haricinde diğer denekler Tarih, Coğrafya, Eğitim Bilimleri ve Yabancı Diller bölümlerinden seçilmişlerdir.

ARAŞTIRMA ALETLERİ VE KULLANIŞLARI

I- KULLANILAN METİNLER:

Metin seçiminde, metnin bizzat kendisinin bozucu bir değişken olmamasına dikkat edilmiştir. Siyasî bir takım düşünceleri tedâf ettirmeyen, herhangi bir dersin konusuyla doğrudan alakalı olmayan bir metnin seçilmesine gayret edilmiştir. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğt.Fakt. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden temin edilen metinler içerisinde Cenap Şahabeddin'e ait "Hüseyin Rahî'yi Niçin Severim" adlı makale ölçme aleti olarak seçilmiş ve kullanılmıştır. Deneklere aynı makalenin üç ayrı formu uygulanmıştır. Metnin orijinal formu Gelenekçi Türkçe (G.T.) olarak

adlandırılmıştır. (Bkz. Ek 1). Aynı metin Türkçe matbuatta bir kesimin ısrarla kullandığı yeni kelimelerle yazılmış, bu da metnin Devrimci Türkçe (D.T.) formunu teşkil etmiştir. (Bkz. Ek 2). D.T. metnin teşkilinde (Ünlü, 1977; Püsküllüoğlu, 1966; Timurtaş, 1979) lügatlerinden faydalanılmıştır. Metnin üçüncü formu ise bir âşinâlık testi neticesinde âşinâlık dereceleri yüksek kelimelerle yazılmış halidir. Buna da Yaşayan Türkçe (Y.T.) denmiştir. (Bkz. Ek 3) Böylece araştırmada kullanılan 3 tip ölçme aleti ortaya çıkmıştır. Orijinal metnin G.T. ile yazılmış bir makeden seçilmesinin sebebi, G.T.'nin önceliğinden ötürü D.T.'ye irca edilmesinin, D.T.'den G.T.'ye ircadan daha sağlıklı ve kolay olduğu düşüncesidir. G.T. metninde bulunan terkipler Türkçe gramer kaidelerine uygun şekle getirilmişlerdir. Meselâ, "sukat-u ahlakî", "ahlâkın sukutu", "sevk-i vukuat" , "vukuatın sevki" şeklinde bir değişiklikle G.T. metninde yer almışlardır.

2, ÂŞİNÂLIK TESTİ:

Y.T.'yi bulmak için, G.T. ile yazılmış bulunan Cenap Şahabeddin'e ait "Hüseyin Rahmi'yi Niçin Severim" adlı makaledeki her bir kelimenin hem kendilerini, hem D.T.'deki müterâdiflerini, hem de Türkçe'deki başka müterâdiflerini, bir araya getirerek 181 kelimedenden mütâşekkil bir kelime listesi meydana getirilmiştir. Bu kelime listesinin hazırlanmasında lügatlerden faydalanılmıştır. (Develioğlu, 1970; Ünlü, 1977; Püsküllüoğlu, 1966; Timurtaş, 1979). Bu kelimelerin âşinâlık derecelerini ölçmek için geliştirilen âşinâlık ölçeği dört basamaklıdır. Âşinâlıktan kastedilen ise kelimeyi tanıma, bilme, sıklıkla duyma ve kullanma derecesidir. Kelime listesinde, kelimeler müterâdifleri alt alta gelmeyecek bir şekilde sıralanmıştır. Herbir kelimenin yanına çok âşinâyım (ÇOK), oldukça âşinâyım (OLDUKÇA), biraz âşinâyım (BİRAZ) ve hiç âşinâ değilim (HİÇ) olmak üzere 4 basamaktan

ibaret bir ölçek konmuştur. Böylece beş sayfa tutan "âşinâlık testi" meydana getirilmiştir. (Bkz. Ek 4). Âşinâlık testinde "hikâyeci" ve "öykücü" kelimeleri ikişer defa yazılmışlardır. "Hikâyeci" kelimesi âşinâlık testinde 3. ve 4. sayfalarda, "Öykücü" kelimesi ise 4. ve 5. sayfalarda ikişer defa yazılmıştır. Buna sebep âşinâlık testi uygulanan deneğin bu iki kelimeye vereceği ilk cevapla sonradan vereceği cevap arasında fark olup olmadığını belirleyerek deneğin verdiği cevaplarda ciddiyetini anlamaktır. Eğer denek 3. sayfadaki "hikâyeci" kelimesine (çok), 4. sayfadaki "hikâyeci" kelimesine (BİRAZ); âşinâyım cevaplarını vermiş ise denek cevaplandırmasını ciddiyetle yapmıyor sayılarak böyle bir kontrol mekanizması kurulmaya çalışılmıştır.

3- ANLAMA TESTİ:

Anlamanın ölçülmesi için metinle alakalı 25 sorudan ibaret doğruyanlış testi geliştirilmiştir. Sorular G.T. metni için G.T. kelimelerle, D.T. metni için mânâları değişmeden D.T. kelimelerle, Y.T. metni için yine mânâları değişmeden ve âşinâlık testinden elde edilen Y.T. kelimelerle ifade edilmişlerdir. (Bkz. Ek 5, 6 ve 7).

Araştırma plânı önce-sonra şeklinde olduğu için Y.T. metninin sorularının sıralanışı G.T. ve D.T. metnlerinin sorularının sıralanışından farklıdır. Önce D.T. veya G.T. metnini ve sorularını alanlar sonra Y.T. metnini ve sorularını alacaklardır. Aynı şekilde önce Y.T. metnini ve sorularını alanlar daha sonra D.T. veya G.T. metnini ve sorularını alacaklardır. Önce verilen cevabın sonra verilecek cevaba tesirini azaltmak maksadıyla böyle farklı bir sıralanış düşünülmüştür.

Kelimelerin değil, bütün olarak cümlelerin anlaşılıp anlaşılmadığını, ölçen sorular geliştirilmiştir. Bu kritere uygunluğunu tesbit etmek amacıyla sorular, üç kişilik bir jüri tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Jüri sahalarında otorite iki ilim adamı ve araştırmacıdan mütâpekkildir.

Jürinin mutabık kaldığı sorular araştırmada kullanılmıştır. Puanlama ise her doğru cevap 1 puan olmak üzere toplam 25 puan üzerinden yapılmıştır.

4- DUYGUSAL ANLAM ÖLÇEĞİ (D.A.Ö.):

Bu araştırmada anlamının yanısıra farklı kelimelerden müteşekkil üç değişik Türkçeye (G.T., D.T., Y.T.) karşı duyulan duygu ve düşünceler de ölçülmek istenmiştir. Bu ölçme için "Duygusal Anlam Ölçeği" (D.A.Ö.)^x alet olarak kullanılmıştır. D.A.Ö. zıt anlamlı sıfat çiftlerinden oluşmaktadır. Denekler duygu ve düşüncelerini bu sıfatlar üzerinde değerlendirerek belirtmektedirler. Toplam 19 zıt anlamlı sıfat çiftinden oluştuğu için ölçek sayısı 19'dur. (Bkz. Ek 8). Sıfatlar ölçeğin sağ ve sol tarafına yerleştirilmişlerdir. Olumlu ve olumsuz sıfat çiftleri arasında dereceli 9 basamak bulunmaktadır.

Meselâ, Tablo I'de görüldüğü gibi.

TABLO I

Berrak-Bulanık Sıfat çiftinin D.A.Ö. üzerindeki konumu

	PEKÇOK	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	KARARSIZIM	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK	PEKÇOK	
BERRAK										BULANIK

Deneklerden, ellerindeki metni değerlendirirken uygun buldukları bir basamağı işaretlemeleri istenmiştir. Puanlama yapılırken ortadaki kararsızlık basamağı sıfır olarak alınmıştır. Sıfırdan olumlu uca doğru BİRAZ (1), OLDUKÇA (2), ÇOK (3), PEKÇOK (4) puan ağırlığındadır. Sıfırdan olumsuz uca doğru ise BİRAZ (-1), OLDUKÇA (-2), ÇOK(-3), PEKÇOK(-4) puan ağırlığındadır. Uçlara doğru eşit bir orantı içinde artış gösterdiğinden

^xSemantic Differential, Osgood, Suci ve Tannebaum, 1957.

ölçek eşit aralıklı bir ölçektir. Osgood, May, Miron (1975) tarafından 7 basamaklı olarak kullanılan ölçeğe (Cüceloğlu, 1974) "PEKÇOK" basamağını ilâve ederek 9 basamaklı bir hale getirmiştir. Tevruz'un araştırmasında (1977) bu ölçek 9 basamaklıdır. Onlardan mülhem, bu araştırmada ölçek 9 basamaklı olarak kullanılmıştır. Araştırma neticesinde D.A.Ö.'ne göre değerlendirme ortalamaları alınırken buçuklu çıkan ortalamalarda buçuk ve üstü bir üst basamağa çıkarılıp buçuğun altı bir alt basamağa indirilmiştir. Yani 0 ile 0,5 arası KARARSIZIM 0,5'den 1,5'a kadar BİRAZ, 1,5'dan 2,5'a kadar OLDUKÇA, 2,5'dan 3,5'a kadar ÇOK ve 3,5'dan 4'e kadar olan puanlarda PEKÇOK basamağına tekabül etmektedirler.

ÖLÇME ALETİ KİTAPÇIKLARININ OLUŞTURULMASI

Araştırmanın gayesi olan üç farklı Türkçenin (G.T., Y.T., D.T.) anlama ve duygusal anlam boyutlarında ölçülüp karşılaştırılması için kullanılan aletler iki ayrı kitapçıkta toplanmıştır. I. kitapçıklarda metin ve D.A.Ö. II. kitapçıklardaise anlama testi bulunmaktadır. I. ve II. kitapçıklar üç farklı Türkçede hazırlanmışlardır. Buna göre D.T. I, ve II., G.T. I., ve II., Y.T. I. ve II. kitapçıklar teşkil edilmiştir.

U Y G U L A M A

I- AŞINÂLIK TESTİ:

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğt. Fak. olarak (tesadüfî yolla) Sosyal Bilimler Bölümü ve Yabancı Diller Bölümü öğrencilerinden Random, belirlenen seksen denek üzerinde aşınalık testi uygulanmıştır. Araştırmacı deneklere testteki talimatı dikkatlice okumalarını söyledikten sonra belli bir zaman süresi vermeyerek uygulamayı gerçekleştirmiştir. Uygulama iki ayrı salonda aynı anda yapılmıştır.

II-ANLAMA VE DUYGUSAL ANLAMIN ÖLÇÜLMESİ:

121 denek tesadüfî yolla 4 ayrı gruba ayrılmıştır. Bu 4 grup 4 ayrı deneysel durum için kullanılmıştır. Bu 4 gruba metinlerin verilmiş sırası şöyle olmuştur:

- I. Grup D.T., -Y.T. (31 denek)
- II. Grup Y.T. - D.T. (30 denek)
- III. Grup G.T.- Y.T. (30 denek)
- IV. Grup Y.T.- G.T. (30 denek)

Gruplar yukarıdaki sıraya göre, I. ve II. kitapçıkları almışlardır.

Uygulama her bir grup için 4 aşamada yapılmıştır:

I- Metin ve D.A.Ö. (I. kitapçık).

I. Grupta D.T., II. grupta Y.T., III. grupta G.T.,

IV. Grupta Y.T. ile hazırlanmış I. kitapçıklar.

2- Anlama Testi (II. kitapçık)

I. Grupta D.T., II. grupta Y.T., III. grupta D.T.

IV. Grupta Y.T. ile hazırlanmış II. kitapçıklar.

3- Metin ve D.A.Ö. (I. kitapçık)

I. Grupta Y.T., II. grupta D.T., III. grupta Y.T.

IV. Grupta G.T. ile hazırlanmış I. kitapçıklar.

4- Anlama Testi (II. Kitapçık)

I. grupta Y.T., II. grupta D.T., III. grupta Y.T., IV. grupta G.T. ile hazırlanmış II. kitapçıklar.

Bu şekilde gerçekleştirilen araştırmada herbir aşama arasında deneklere zaman verilmemiştir. Buna sebep yapılan pilot araştırmalarda zaman faktörünün bozucu bir değişken olmamasının fark edilmesi ve pratik amaçlardır. Yalnız her gruba II. aşamada (ilk metinle alakalı anlama testinde) 3. dak. süre tanınırken, 4. aşamada (ikinci metinle alakalı anlama testinde) 5. dak. süre tanınmıştır. Buna sebep, umumî bir kaide olarak orta bir öğrencinin dakikada 3 ilâ 5 doğru-yanlış soruyu cevaplayabileceği sayıltısıdır. (Michels, Kames, 1950; s. 197). Bundan hareket ederek önce verilen metinle alakalı anlama testinin cevap süresini dakikada 3 soru, sonra verilen metinle alakalı anlama testinin süresini dakikada 5 soru olarak belirleyip uygulamada buna göre hareket edilmiştir. Böylece deneklerin ilk test neticesindeki alışma ve öğrenme durumlarının ikinci teste olan etkisi bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Pratik amaçlardan ötürü araştırma üç ayrı mekânda ve ayrı zamanlarda yapılmıştır.

B U L G U L A R

I- AŞINÂLIK TESTİ SONUÇLARI

Aşinâlık testi neticesinde kilemelârin aşinâlık dereceleri Ek 9'da görüldüğü gibi tesbit edilmiştir. Aşinâlık testi uygulanan 80 denekten 10 tanesinin cevapları değerlendirmeye alınmamıştır. 7 denek ön yargılı davranış eğilimi göstermiştir. Bu denekler bütün D.T. kelimeleri (ÇOK) veya (HIÇ), bütün G.T. kelimeleri (ÇOK) veya (HIÇ) basamaklarında cevaplandırmışlardır. Bu sebeple değerlendirmeye alınmamışlardır. 3 denek ise "hikâyeci" kelimesine aşinâlık testinin 3. sayfasında bulunanın, (ÇOK) aşinâyım, 4. sayfasında bulunanına ise (HIÇ) aşinâ değilim gibi tutarsız cevap verdiklerinden değerlendirmeye alınmamışlardır.

Aşinâlık dereceleri yüksek çıkan kelimelerden 20'si G.T., 29'u, D.T. diğerleri ise G.T. veya D.T. olarak adlandırılmayan kelimelerdir. Meselâ, D.T. "meziyat" kelimesi, D.T.'deki müterâdifi "artamlar" kelimesi ve bir de "meziyetler" kelimesiyle birlikte aşinâlık testine tâbi tutulmuştur. Sonuçta "meziyetler" kelimesinin aşinâlık derecesi yüksek çıkmış ve Y.T. metnin teşkilinde bu kelime kullanılmıştır.

2- ANLAMA TESTİ SONUÇLARI

TABLO 2: Anlama Testi Pfanları

	ÖNCE D.T.	SONRA Y.T.	ÖNCE Y.T.	SONRA D.T.	ÖNCE G.T.	SONRA Y.T.	ÖNCE Y.T.	SONRA G.T.
	D.T.	Y.T.	Y.T.	D.T.	G.T.	Y.T.	Y.T.	G.T.
\bar{x}	12,80	14,87	15,2	13,83	13	15,27	16	14,23
s	3,38	2,83	2,39	2,28	1,82	2,23	2,08	2,69
t	3,09 x		2,24		4,24 x		2,80 x	
Ortalama farkı	2,07		1,37		2,27		1,77	
n	31		30		30		30	
	$\alpha,05$ s.d. 30 Kritik tablo değeri: 2,04		$\alpha,05$ s.d. 29 Kritik tablo değeri: 2,045		$\alpha,05$ s.d. 29 Kritik tablo değeri: 2,045		$\alpha,05$ s.d. 29 Kritik tablo değeri: 2,045	

Y.T.'nin D.T. ve G.T.'ye göre anlama boyutunda durumu:

Tablo 2'de de görüldüğü gibi deneklerin Y.T. anlama puan ortalaması D.T. ve G.T. puan ortalamasından 4 ayrı deneysel durumda da daha yüksektir.

4 Deneysel durumun bütününde puan ortalamaları ise şu şekildedir:

Y.T. ortalaması : 15, 34

G.T. ortalaması : 13, 62

D.T. ortalaması: 13, 32

Yapılan (t) testi, anlama boyutundaki ölçümlerarasındaki farkın manidar olduğunu göstermektedir. (Bkz. Tablo 2).

İlk testin son teste olan etkisinin Y.T. D.T. ve G.T.deki durumu:

TABLO 3; D.T.'den önce ve sonra verildiğinde Y.T. ortalamaları

	Y.T. ORTALAMASI	x	s	n
ÖNCE D.T. SONRA Y.T.	14, 87		2,83	31
Y.T. ÖNCE Y.T. SONRA D.T.	15, 2		2,39	30
Y.T.'nin ORTALAMA- LARI FARKI	0, 33			
t	0, 68			
α ,05 s.d.: 59 Kritik tablo değeri : 2				

TABLO 4; G.T.'den önce ve sonra verildiğinde Y.T. ortalamaları

	Y.T. ORTALAMASI	x	s	n
ÖNCE G.T. SONRA Y.T.	15,27		2.23	30
ÖNCE Y.T. SONRA G.T.	16		2.08	30
Y.T.'NİN ORTALAMALARININ FARKI	0,73			
t	1,82			
α ,05 s.d.: 58 Kritik tablo değeri: 2				

Tablo 3 ve 4'de görüldüğü gibi Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den önce verildiğindeki puan ortalamaları, sonra verildiğindeki puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Bu durum araştırma öncesinde düşünülenden farklıdır. Zira önce D.T. veya G.T. metnini alan deneklerin bir alışkanlık ve öğrenme kazanarak sonra alacakları Y.T. metnini önce Y.T. metnini alanların cevaplarına nazaran daha iyi cevaplayacakları varsayılmıştır. Bu varsayım G.T. ve D.T. için de düşünülmüştür. Fakat önce Y.T. metnini alan deneklerin Y.T. puan ortalamaları, Y.T. metnini D.T. ve G.T.'den sonra alan deneklerin Y.T. puan ortalamalarından manidar olmayan bir yükseklikte çıkmıştır. Bu durumda deneklere G.T. ve D.T. metinlerinin bir alışma ve öğrenme kazandırmadığı neticesi çıkarılabilir. Hatta menfi bir tesirden bahsetmek de mümkündür.

Tablo 5; Y.T.'den önce ve sonra verildiğinde D.T. ortalamaları

	D. T. ORTALAMASI	s	n
ÖNCE D.T. SONRA Y.T.	12,80	2, 38	31
ÖNCE Y.T. SONRA D.T.	13,83	2, 28	30
D.T.'NİN ORTALAMALARI FARKI	1,03		
t	2,40		
α : ,05 s.d.: 59 Kritik tablo değeri: 2			

D.T.'nin Y.T.'den önce verildiğindeki puan ortalaması ile sonra verildiğindeki puan ortalaması arasındaki fark manidardır. (Bkz. Tablo 5). D.T.'nin Y.T.'den sonra verildiğindeki puan ortalaması önce verildiğindeki puan ortalamasından 1,03 puan daha yüksektir. Bu durum önce Y.T. metnini alan deneklerin bir alışkanlık ve öğrenme kazanarak sonra aldıkları D.T. metnini cevapladıklarını göstermektedir.

Tablo 6; Y.T.'den önce ve sonra verildiğinde G.T. ortalamaları

	G.T. ORTALAMASI \bar{x}	s	n
ÖNCE G.T. SONRA Y.T.	13	1.82	30
ÖNCE Y.T. SONRA G.T.	14,23	2.69	30
G.T.'NİN PUAN ORTALAMALARI FARKI	1,23		
t	2,88		
α : 0,05 s.d: 58 Kritik tablo değeri: 2			

G.T.'nin Y.T.'den önce verildiğindeki puan ortalaması ile sonra verildiğindeki puan ortalaması arasındaki fark manidar çıkmıştır. (Bkz. Tablo 6). G.T.'nin Y.T.'den sonra verildiğindeki puan ortalaması, önce verildiğindeki puan ortalamasından 1,23 puan daha yüksektir. Bu durum önce Y.T. metnini alan deneklerin bir alışkanlık ve öğrenme kazanarak G.T. metnini cevapladıklarını göstermektedir.

Tablo 7; D.T. ve G.T.'nin Y.T. ye nazaran karşılaştırılması

	ÖNCE D.T.		ÖNCE Y.T.		ÖNCE G.T.		ÖNCE Y.T.	
	SONRA D.T.	SONRA Y.T.	SONRA D.T.	SONRA Y.T.	SONRA G.T.	SONRA Y.T.	SONRA G.T.	
	D.T.	Y.T.	Y.T.	D.T.	G.T.	Y.T.	Y.T.	G.T.
\bar{x}	12.80	14.87	15,2	13.83	13	15.27	16	14.23
ORTA-LAMA FARKI	2.07		1.37		2.27		1.77	

Y.T., D.T.'den sonra verildiğinde Y.T. ortalaması D.T. ortalamasından 2,07 puan büyüktür. Y.T., G.T.'den sonra verildiğinde ise Y.T. ortalaması G.T.

ortalamasından 2.27 puan daha büyük olmaktadır. Bu durumda D.T., G.T.'den 0,20 puan Y.T.'ye daha yakındır. (Bkz. Tablo 8). Denekler D.T.'yi Y.T.'ye az da olsa G.T.'den yakın bulmuşlardır

Y.T., D.T.'den önce verildiğinde Y.T. ortalaması D.T. ortalamasından 1.37 puan büyüktür. Y.T., G.T.'den önce verildiğinde Y.T. ortalaması G.T. ortalamasından 1,77 puan daha büyüktür. Yine D.T.'nin G.T.'den 0,40 puan Y.T.'ye daha yakın olduğunu görüyoruz. (Bkz. Tablo 8). Daha önce Y.T.'yi önce alan deneklerin alışma ve öğrenme durumu kazanacak sonra aldıkları G.T. ve D.T. metinlerini, G.T. ve D.T. metinlerini önce alanlara nazaran daha iyi cevapladıkları ifade edilmişti. Bu ilk test etkisi D.T.'de G.T.'den daha fazla görülmektedir.

3- D.A.Ö. SONUÇLARI

Tablo 8; D.A.Ö.'ye göre Y.T. , G.T., ve D.T. puan ortalamaları

	ÖNCE D.T.	ÖNCE Y.T.	ÖNCE G.T.	ÖNCE Y.T.
	SONRA Y.T.	SONRA D.T.	SONRA Y.T.	SONRA G.T.
G.T.			0,25	0,21
Y.T.	2,04	1.86	2.61	1,89
D.T.	-0,11	0,30		

Tablo 8'de görüldüğü gibi Y.T. önce G.T. sonra Y.T. deneysel durumunda çok olumlu (2,61) diğer üç deneysel durumda ise oldukça olumlu duygular uyandırmıştır. (2,04-1,86-1,89) G.T. ve D.T. hakkındaki duygularında denekler kararsızdır. Bu kararsızlık deneklerin D.A.Ö. üzerinde "Kararsızım" basamağını fazla işaretlemelerinden değil olumlu ve olumsuz sıfatları birbirine yakın oranda işaretlemelerinden ötürüdür. (Bkz. 10, 11, 12).

Araştırmanın bütününde D.A.Ö.'ne göre değerlendirme ortalamaları şöyledir:

G.T. 0,23 (kararsızım)

Y.T. 2,10 (oldukça)

D.T. 0,10 (kararsızım)

G.T. ortalaması D.T. ortalamasından 0,13 puan daha büyük çıkmıştır.

D.T.'nin Y.T.'den önce verildiğinde puan ortalaması -0,11 iken, Y.T.'den sonra verildiğinde puan ortalaması artış göstermiş 0,30 olmuştur. (Bkz. Tablo 8). Y.T. metninin D.T. üzerindeki olumlu tesiri anlama boyutunda olduğu gibi duygusal anlam boyutunda da görülmüştür.

Halbuki G.T.'nin Y.T.'den önce verildiğinde ortalama puanı 0,25 iken, Y.T.'den sonra verildiğinde düşüş göstermiş 0,21'e inmiştir. (Bkz. Tablo 8). Y.T. metninin anlama boyutunda G.T. üzerinde olumlu bir tesiri varken duygusal anlam boyutunda bu olumlu tesir görülmektedir. Hatta az da olsa bir gerileme mevcuttur.

Tablo 9; Önce ve sonra verildiğinde D.A.Ö.'ne göre Y.T. puan ortalamaları

	Y.T.'NİN ÖNCE VERİLDİĞİNDEKİ Y.T. PUAN ORT.	Y.T.'NİN SONRA VERİLDİĞİNDE Y.T. PUAN ORTALAMALARI
D.T. İLE	1.86	2,04
G.T. İLE	1.89	2.61
F A R K L A R	$2.04 - 1.86 = 0,18$	$2.61 - 1.89 = 0.72$

Y.T.'nin sonra verildiğindeki duygusal anlam puan ortalamaları, Y.T.'nin önce verildiğindeki puan ortalamalarından daha büyük çıkmıştır. (Bkz. Tablo 9). Önce alınan G.T. veya D.T. metinleri duygusal anlam boyutunda sonra alınan Y.T. metninin değerlendirilmesinde tesirli olmuştur. Bu tesir G.T. ile olan deneysel durumlarda daha fazla göze çarpmaktadır. (Bkz. Tablo 9).

D.A.Ö. üzerindeki sıfat çiftlerinden anlaşılabilirlikle alakalı olanları "açık-kapalı" gibi, "hoş-nahoş" gibi dil zevkiyle alakalı diye isimlendirebileceğimiz sıfat çiftlerinden daha fazla işaretlenmiştir. (Bkz. Ek 10).

TARTIŞMA VE YORUMLAR

KELİMELERİN AŞINÂLIK DERECELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın yapıldığı denek grubunun temsil ettiği kesimin Y.T.'sini bulmak için yapılan aşinâlık testi neticesinde bazı kelimelerin aşinâlık testi neticesinde bazı kelimelerin aşinâlık dereceleri çok yüksek, bazılarının ise çok düşük çıkmıştır. Meselâ, G.T. kelimelerden "Bermutad", "Nekayis", "Hasbezzahir", "Fezail", "Tadâd", "İttab", "Metaib", "Masadak", "Şerheder" aşinâlık dereceleri %10'un altında olan kelimelerdir. Aynı şekilde D.T. kelimelerden "Önüt", "Nelik", "Betikevi", "Anlak", "Dörütmen", "Gökçek", "Dörütsel", "Artam" kelimelerinin de aşinâlık dereceleri %10'un altındadır. (Bkz. Ek 9). Mahdut bir kesimde elde edilen bu sonuçlar şayet toplumun diğer tabakalarında yapılacak araştırmaların neticeleriyle de desteklenirse bu kelimelerin kullanılmalardaki ısrar beyhüdedir.

Esasında, türetilen bir kelime yeni doğan çocuğa benzer. Çocuk ölü doğabilir, hastalıklı doğabilir, sıhhatli doğabilir. Bazı kelimeler de gramer açısından ölü doğmaktadırlar. Bunları yaşatma gayretleri umûmiyetle boşa gitmektedir. Ayrıca, yaygın ve tutunmuş bir müterâdifi varken ortaya çıkarılan kelimeler de cılız kalmakta ve rağbet görmemektedirler. Ama, "Kalkınma" gibi "Yazar" gibi bazı kelimeler öyle gürbüz doğmuşlardır ki zamanla daha da güçlenerek mal olmuşlardır.

Aşinâlık dereceleri düşük çıkan G.T. kelimelere bakıldığında, bunların çoğunun yıllar önce de halk tarafından kullanılmayan kelimeler olduğu gözlenmektedir. Halk edebiyatına ait eserlerde de bu durumu görmek mümkündür. Eskiden bile halk tarafından itibar görmeyen bu kelimeleri kullanmak da iletişim güçlükleri doğurmaktadır.

Aşınâlık dereceleri yüksek çıkan "Kütüphane", "Kitap", "Zekâ", "Tarif" "Cild", "Kere", "elbise", "Sanatkâr" gibi G.T. kelimeler ile, "Özellikle", "Yazar", "Üye", "Varlık", "Genellikle", "İnceleme" gibi D.T. kelimeler araştırmanın yapıldığı kesimin Y.T.'sini teşkil etmektedirler. Dolayısıyla bu kelimeleri en azından bu kesim için Y.T. olarak kabul etmek gerekmektedir. Kaldı ki aşınâlık dereceleri yüksek çıkan kelimelerin gündelik hayatta sık sık duyulan, kullanılan kelimeler olduğu gözlenilmektedir. Her ne kadar denek grubunun özellikleri, toplumun hatta üniversite gençliğinin bütününe şâmil sayılmazsa yukarıdaki müşâhede dil birliğinin sağlanması hususunda ümit vericidir.

Bazı müterâdif kelimelerin aşınâlık derecelerinin birbirlerine yakın çıkması bu kelimelerin hepsinin de kullanılabileceğine delâlet etmektedir. "Ama-Ancak-Fakat", "Bütün-Tüm", "Hatta-Üstelik", "Veya-Ya da", "Ham-Olgunlaşmamış" müterâdifleri buna misâl olarak verilebilir. (Bkz. Ek 9). Esasında bir kelimenin başka bir kelimeyi tam olarak karşılaması zordur. Arada nüanslar bulunmaktadır. Nüanslar dili ve düşünceyi zenginleştirmektedirler. Yaygın olan müterâdiflerin kullanılması bu açıdan müsbet ve yerinde bir durumdur.

Aşınâlık testi neticesinde müşâhede edilen başka bir nokta da, üniversite öğrencilerinin kelime hâzinelerinin oldukça zayıf olduğudur. Zira bazı kelimelerin bütün müterâdiflerinin aşınâlık dereceleri düşük çıkmıştır. Misal olarak "illiyet kanunu-sebep-netice kanunu- Nedensellik kuralı", "Mâhiyet-Nelik", "Üstad-Önüt", "Zâlimane-Kıyıcılık", "İçtimaî hiciv-Sosyal tenkid-Toplumsal yergi" gibi eş anlamlı kelime ve terkipler gösterilebilir.(Bkz.Ek 9).

Aşınâlık testleri, ders kitaplarının ve teksirlerin hazırlanmasında başvurulabilecek bir yoldur. Hatta ülke çapında çeşitli yaş gruplarında ve tabakalarda uygulanarak müşterek bir lisânın teşkilinde, daha doğrusu Yaşayan Türkçe'nin ne olduğunun tesbitinde faydalanılacak bir metottür.

ÜÇ FARKLI TÜRKÇENİN ANLAMA BOYUTUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Y.T.'nin anlama boyutunda durumu:

Anlama testi sonuçları Y.T.'nin D.T. ve G.T.'ye nazaran dört ayrı deneysel durumda ve araştırmanın bütününde denekler tarafından daha iyi anlaşıldığını göstermektedir. Y.T.'nin tesbiti "âşinâlık testi" neticelerine göre olduğu halde araştırmanın başında bir hipotezden yola çıkılmamıştır. Konuşma diliyle yazı dili arasındaki farklılıklar, okuma alışkanlıkları, bunun yanı sıra uzun bir dönem okullarda takip edilen D.T. yanlısı dil politikaları gibi faktörler hipotez kurmaktan kaçınmayı gerektirmiştir. Bu doğrultuda, yapılacak olan ölçümlerin de yazılı olması yukarıdaki telakkiyle birleşen bir sebeptir. Bütün bunlara rağmen deneklerin kendilerinin tesbit ettiği Y.T.'yi daha iyi anlamaları araştırmanın sıhhati açısından dikkate değerdir. Zira, evde, sokakta konuştuklarından, okulda daha farklı konuşmak ve yazmak mecburiyetinde kalan öğrencilerin araştırmada rahatlıkla ve tabii olarak cevaplar verdikleri çıkan neticelerde görülmektedir. Cerçi anlamının ölçülmesinde daha gelişmiş teknikler kullanılabilirdi. Ses alma cihazlarıyla bu ölçüm yapılabilirdi. Fakat imkânsızlıklar sebebiyle böyle bir yola gidilememiştir. Doğruyanlı testlerindeki şans faktörünün etkisini de menfi bir durum olarak kabul etmek mümkündür. Ancak, anlama testi sonuçlarının bütün deneysel durumdaki manidarlığı ve tutarlılığı ölçümde yetersiz gibi görülebilecek bu hususları büyük bir nispette gidermiştir.

Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den anlama boyutunda daha yüksek bir puan ortalamasına sahip olması beklenebilecek bir durumdur. Daha dikkate değer husus dört ayrı deneysel durumda Y.T. puanlarının kendi aralarında karşılaştırılmasında çıkmaktadır. Zira, Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den önce verildiğindeki puan ortalamaları, Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den sonra verildiğindeki puan ortalamalarından yüksektir. Denekler önce aldıkları D.T. veya G.T. metinlerinden bir alışma ve öğrenme kazanarak sonra alacakları Y.T. metnini, Y.T. metnini D.T.

ve G.T.'den önce alan deneklere nazaran daha iyi cevaplayacakları yerde aksine bir durum tezahür etmiştir. Bu durum bozuk akortlu bir piyanoyu dinleyen kişinin, daha sonra akordu düzgün bir piyanoyu dinlediğindeki şaşkınlığına benzemektedir. Aynı melodi farklı farklıseslendirilmiş, dinleyicinin zihninde bir bulanıklık meydana gelmiştir. Önce, yabancı olduğu kelimelerden kurulu metni alan ve sorularını cevaplayan denek sonra aynı mânâdaki fakat âşinâ olduğu kelimelerden müteşekkil metni alınca piyano dinleyen şahıs gibi arada bağlantı kurayım derken zihni bulanmakta yanılığa düşmektedir. Burada olumsuz bir transfer görülmektedir.

Y.T.'nin önce verildiğindeki puan ortalamaları ile sonra verildiğindeki puan ortalamaları arasındaki fark bilhassa G.T. ile olan deneysel durumda daha fazla göze çarpmaktadır. Önce Y.T. sonra G.T. deneysel durumda Y.T. ortalaması 16 iken, önce G.T.- sonra Y.T. deneysel durumunda Y.T. puan ortalaması 15.27'dir. Arada 0.73'lük bir puan farkı bulunmaktadır. Bu fark manidar olmaya yakındır. (t) testi sonucunda 1.82'lik bir manidarlık çıkmıştır ki kritik tablo değeri 2'ye oldukça yaklaşmıştır.

D.T. ile alan deneysel durumlarda Y.T. puan ortalamaları farkının az olduğu görülmektedir. Önce Y.T. sonra D.T. deneysel durumunda, Y.T. puan ortalaması 15.20 iken, önce D.T. sonra Y.T. deneysel durumunda Y.T. puan ortalaması 14.87'dir. Arada 0.33'lük bir puan farkı vardır. Bu farkın manidarlık seviyesi oldukça düşüktür.

Olumsuz transfer G.T. ile olan deneysel durumlarda Y.T.'de kendini daha fazla göstermiştir. Bu durum deneklerin D.T.'yi Y.T.'ye G.T.'den daha yakın bulduklarına delâlet etmektedir. Yıllardır süren yenileştirme ve tasfiye hareketlerinin neticesinde yeni nesillerin D.T.'ye olan âşinâlıkları G.T.'ye olan âşinâlıklarından daha fazla bir hal almıştır. Zaten eskiden de yaygınlığı bulunmayan G.T. yeni nesillere D.T.'den biraz daha uzak gelmektedir. Bundan hareket ederek D.T.'yi Y.T.'nin de yerine geçirmek düşüncesibüyük bir

hata olur. Zira Y.T. köklü ve yaygındır. İçinde hem G.T. hem de D.T. kelimeler bulunmaktadır. Üstelik Y.T.'yi bizzat "konuşucular" tesbit ve tercih etmektedirler. G.T. için bu durumlar mevzu bahis değildir. Bu açıdan D.T.'nin G.T.'ye olan üniversite gençliğindeki az da olsa yaygınlık üstünlüğünü Y.T. üzerinde de gerçekleştirme düşünceleri hem gereksiz hem de zavıftırlar.

D.T.'nin anlama boyutunda durumu:

D.T., önce Y.T.-sonra D.T. deneysel durumunda 13.83 puanlık bir ortalamaya sahip iken, önce D.T. - sonra Y.T. deneysel durumunda 12.80 puanlık bir ortalama tutturmuştur. D.T. puan ortalamaları arasındaki 1.03 puanlık fark manidar çıkmıştır. Önce Y.T. metnini alan denekler bir alıştırma ve öğrenme kazanarak sonra aldıkları D.T. metnini, D.T. metnini Y.T.'den önce alan deneklere nazaran daha iyi cevaplamışlardır. Burada olumlu bir transfer sözkonusudur. Araştırmanın bütününde D.T. puan ortalaması Y.T. ve G.T. puan ortalamalarından daha düşüktür. Fakat Y.T.'ye nazaran D.T. ve G.T. karşılaştırıldığında D.T., Y.T.'ye biraz daha yakındır. Bu yakınlık o kadar bariz olmamakla beraber kendini göstermektedir. Aslında Y.T. metninin teşkilinde D.T. kelimeler G.T. kelimelerden biraz daha fazladır. Bunun haricinde denekler anlamasalar dahi modernliği temsil ettiği zannıyla D.T.'yi Y.T.'ye G.T.'den daha yakın bulmuş olabilirler. Bu zannın üniversite gençliğinde yaygın olduğu bazı araştırmalarda görülmüştür. (Cüceloğlu ve Slobin, 1976; Tevrûz 1977). Yoksa D.T. tek başına ele alındığında anlama boyutundaki ortalama puanı, G.T.'nin ortalama ~~puan~~ ortalama puanından az da olsa daha düşüktür.

Bulgulara göre deneklerin D.T.'yi iyi anlayamadıklarını söylemek mümkündür. Bu tabii bir durumdur. Yaşayışlarla sağlanan anlam birikimine sahip olamayan yeni kelimeler şahıslarda tedâfi zorlukları doğurmaktadırlar. Dolayısıyla iyi bir zihni temsil gerçekleştirmekte "anlama" güçleşmektedir. Az bilinen bir yabancı lisâna karşı çekilen zorluklara yakın derecede zorluklarla karşılaşılmaktadır.

D.T. olup da yaygınlaşan, kullanılan, bir mânâyı tedâf ettiren kelimeleri zaten Y.T. olarak kabul etmek gerekmektedir. D.T.'nin anlama boyutunda aldığı puanlar da bu tip Y.T. olarak kabul edilen kelimelerin rolü büyüktür. Y.T.'den D.T.'ye olan olumlu transfer bu kelimeler sayesinde almaktadır. Zira her iki metinde kullanılan kelimeler "aynı uyarıcı" durumdadırlar.

Yaygın ve tutunmuş D.T. kelimelere karşı alınacak katı bir tavır iletişim açısından son derece mahzurludur. Hele de Türkçe'de önceden bulunmayan bir mefhumu delâlet eden halka mal olmuş D.T. kelimeleri hedeflemek mesnetsiz baş bir gayrettir. Eskiden yaygın bir şekilde Türkçe'de bulunan bir kelimenin yerine müterâdif olarak ortaya çıkarılan D.T. bir kelime şayet tutunmuşsa kullanılmalıdır. Zira bir takım yaşayışlarla mânâ kazanan ve yaygınlaşan D.T. kelime, müterâdifi sayıldığı eski yaygın kelimenin yerini alamaz. Aralarında nüans oluşmuştur ve bu itibarla her ikisi de kullanılabilirler. Nitekim âşinâlık testi neticelerinde birbirine yakın âşinâlık derecelerine sahip müterâdiflere rastlanmaktadır. Bu her ikisinin de yaygın olarak kullanıldığına delâlet etmektedir.

G.T.'nin anlama boyutunda durumu:

G.T., önce Y.T. sonra G.T. deneysel durumunda 14.23 puan ortalamasına, önce G.T.- Sonra Y.T. deneysel durumunda 13 puan ortalamasına sahiptir. Bu deneysel durumlarda Y.T. puan ortalamaları ise 16 ve 15.27'dir. G.T.'de D.T. gibi Y.T.'den sonra verildiğinde, önce verildiğine nazaran daha yüksek bir puan ortalamasına sahiptir. Burada Y.T.'nin yine olumlu bir transfere yol açtığı görülmektedir. Nitekim G.T. puan ortalamaları arasındaki 1.23 puanlık fark manidar çıkmıştır.

Araştırmanın bütününde 13.62'lik bir puan ortalamasına sahip olan G.T., D.T.'den fazla (D.T. ortalaması (13.32) Y.T.'den düşük (Y.T. ortalaması 15.34) puan almıştır. Fakat daha önce de belirtildiği gibi Y.T.'ye nazaran D.T. ile karşılaştırıldığında G.T.'nin Y.T.'ye D.T.'den az da olsa uzak olduğu görülmektedir.

G.T. yıllar önce de halkın konuşma dili değildi. Dildeki sadeleşme ve kasfiye hareketleri zamanla aydınlar arasında da G.T.'yi rağbet bulmaz bir hale getirmiştir. Bilhassa yeni nesillerin G.T.'yi anlamaları pek mümkün görünmemektedir. Fakat aslı G.T. alan yaygın ve tutulmuş kelimeler bu araştırmada G.T.'nin anlama boyutunda aldığı puanların sebebi olmuştur. Bu durumda bu kelimelerin asıllarının G.T. olmaları hiçbirşey ifade etmemekte ve bu kelimeler Y.T. olarak kabul edilmek durumundadırlar. Kaldı ki G.T. anlayışı şahıslardan şahıslara değişmektedir. Divan edebiyatının, Servet-i Fünun ve Fecr-i Âtı edebiyatlarının dili elbette Türkçe'ye çok uzak bir dildir ve G.T. olarak adlandırılabilir. Yunus 'dan itibaren Nâbi'nin, Namık Kemal'in, Yahya Kemâl'in kullandıkları dil zamanlarına göre herkesin anlayabileceği bir Türkçedir ve bu da G.T. olarak adlandırılabilir. Senelerden beri kullanılan halka mal olmuş ve bugün de tazeliğini muhafaza eden kelimelere ister G.T., ister Y.T., isterse başka bir isim bulunması hiçbir şey ifade etmez. Bu kelimeler Türkçe'dir. Zira kelimelerin eski veya yeni oluşları değil, ifâ ettikleri iletişim ve kültür taşıyıcılığı fonksiyonları ehemmiyetlidir. Üstelik kelimeler eskidikçe bu fonksiyonlarını daha da iyi yerine getirmektedirler. Bunları ortadan kaldırmaya çalışmak, ilmi dayanaklardan mahrum bir çaba ve politik bir taassubdur. Bu arada karşılığı bulunmamış veya tam karşılanamamış, yaygın olmayan bazı G.T. kelime ve terimler mevcuttur. Meselâ "kabiliyet", "istidat" "dirâyet" gibi aralarında nüans bulunan kelimeleri "yetenek" kelimesiyle karşılamaya çalışmak dili ve düşüncüyü kısırlaştırır. Bu açıdan bu tip kelimelerin yok olmasını önlemek uç kullanmak gerektirmektedir.

Öte yandan deneklerin G.T.'yi iyi anlayamamalarına sebep olan âşinâ olmadıkları kelime ve terkipler vardır. Bu yüzden G.T. metne denekler yabancılık çekmişlerdir. Anlamayı zorlaştıran dolayısıyla iletişim güçlükleri içeren bu tip G.T. kelime ve terkiplere itibar etmek Hacıvad'ı perde yerine gerçek hayatta oynamaya eştir. Mâlûm, Hacıvad temâşâ sanatımızda bilgiç aydını temsil eden ahdalı, perdahlı sözler söyleyen meşhur bir tiptir.

D.A.Ö. SONUÇLARINA GÖRE Y.T., D.T. ve G.T.'NİN DUYGUSAL ANLAM BOYUTUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Y.T.'nin duygusal anlam boyutunda durumu:

D.A.Ö. neticeleri Y.T.'nin duygusal anlam boyutunda deneklere olumlu duygular uyandırdığını göstermektedir. Bu olumluluk araştırmanın bütünü ortalaması alındığında "oldukça" basamağına tekabül etmektedir. Y.T., dört deneysel durumdan önce G.T. sonra Y.T. durumunda "çok" olumlu duygular uyandırırken, diğer üç deneysel durumda "oldukça" olumlu duygular uyandırmıştır. Bu olumlu duyguların, D.A.Ö. üzerindeki zıt anlamlı sıfat çiftlerinden daha ziyade "anlaşılabilirlikla" alakalı sıfatların fazla işaretlenmesinden doğduğu görülmüştür. (Bkz. Ek 10) "Dil zevkiyle" alakalı sıfatların işaretlenmesinde de olumlu yönde bir tercih söz konusudur. Fakat "anlaşılabilirliği" ifade eden "açık", "rahat", "anlamlı", "hafif", "kolay", gibi sıfatlar, "tatlı", "sıcak", "güzel", "hoş" gibi daha çok dil zevkiyle alakalı sıfatlara nazaran daha fazla işaretlenmiştir. Buradan deneklerin Y.T.'ye karşı tutumlarında en büyük faktörün Y.T.'nin anlaşılır olması neticesi çıkarılabilir.

Y.T.'nin duygusal anlam boyutunda değerlendirilmesinde dil zevkiyle alakalı sıfatların fazla tesirinin görülmemesi ~~hususla dilkat çekilmesine~~ yapılan tasfiye hareketleri neticesinde dil zevkinin büyük yaralar aldığı ve yeni nesillerde bu durumun daha fazla tezahür ettiği düşüncesiyle gelmektedir. Yeni kelimelere mânâ kazandıran yaşayışlar çok kısa bir dönemde meydana gelmişlerdir. Dolayısıyla kelimelerin tedarik ettirdiği duygular da böyle kısa bir dönemde oluşmuştur.

Duyguların müşterekliği ve güçlülüğü bilhassa toplum hayatında uzun bir zamanda sağlanabilmektedir. Bu yüzden yeni kelimeler duygu yükleri bakımından zayıf kalmaktadırlar. Y.T. metninde yeni kelime oranının fazla olması Y.T. metninin dil zevki açısından fazla puan almasına mani olmuştur.

Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den önce verildiğindeki duygusal anlam puan ortalamaları, sonra verildiğindeki puan ortalamalarından daha düşüktür. Bu, anlama boyutundaki durumun tersinedir. D.T. veya G.T.'yi alan denekler daha sonra aldıkları Y.T.'yi, Y.T.'yi D.T. veya G.T.'den önce alan deneklere nazaran duygusal anlam boyutunda daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu durum deneklerin önce aldıkları D.T. veya G.T. metinle Y.T.'yi kıyasladıklarında Y.T.'nin kendilerine daha yakın olduğunu kaynaştırmaktadır. Önce Y.T. metnini alan denekler ise böyle bir kıyasdan mahrum oldukları için biraz daha düşük puan ortalamasına sahiptirler. ^{G.T. ile olan} ~~Alan~~ deneysel durumlarda bu farklılık daha fazla göze çarpmaktadır.

Önce Y.T. -sonra D.T. deneysel durumunda, deneklerin D.T.'ye karşı duygularında, önce D.T.'yi alanların duygularına nazaran olumlu yönde bir artış görülmektedir. Halbuki önce Y.T. sonra G.T. deneysel durumunda, deneklerin G.T.'ye karşı duyguları, önce G.T.'yi alanların duygularına nazaran daha düşük bir puan ortalamasına sahiptir. Bu Y.T.'nin D.T. üzerinde duygusal anlam boyutunda olumlu, G.T. üzerinde ise olumsuz bir tesirinin olduğunu göstermektedir.

D.T.'nin Duygusal Anlam Boyutundaki Durumu:

D.A.Ö. sonuçları D.T.'nin duygusal anlam boyutunda "kararsızım" basamağında değerlendirildiğini göstermektedir. Bu kararsızlık deneklerin çoğunlukla "kararsızım" basamağını işaretlemelerinden değil, olumlu ve olumsuz sıfatların aynı oranda işaretlenmesindedir.

D.T., Y.T.'den önce verildiğinde çok az da olsa olumsuz yönde değerlendirilmiştir. (-0.11). Fakat Y.T.'den sonra verilince olumlu yöne doğru bir yükselme gösterilmiştir. Y.T.'nin müsbet bir tesirinin çok az da olsa D.T. üzerinde görüldüğü söylenebilir. Fakat her iki deneysel durumda da alınan puanlar "Kararsızım" basamağındadır. D.T. deneklerde hem olumlu, hem de olumsuz duygular uyandırmıştır. Bu durum D.T.'nin deneklerin ne benimsediklerini, ne de yabancı bir lisân olarak kabul ettiklerini göstermektedir. İnsanın en rahat bir şekilde

kullanması gereken anadili hakkındaki duyguları muhakkak ki müsbet istikâmettedir. Zira annesine, kardeşine, sevgilisine, arkadaşına bu dil vasıtasıyla hitap etmekte, acılarını, bahtiyarlıklarını bu dille ifade etmektedir. Dilin yaşanan hâdiselerle mânâ ve duygu yükü kazandığı mâlûm bir gerçektir. Bu hâdiselerin yetersiz olması, veya dilin bu hâdiseleri ifade edememesi o dili anadil olmaktan çıkarır. D.T.'nin anadil hususiyetlerini taşımadığı görülmektedir.

G.T.'nin duygusal anlam boyutundaki durumu:

D.T. gibi G.T.'de D.A.Ö. üzerinde "kararsızım" basamağında bir değerlendirme ortalamasına sahiptir. G.T. deneklerde hem olumlu hem de olumsuz duygular uyandırmıştır. G.T.'nin puan ortalaması D.T.'de, biraz yüksektir. Fakat G.T.'nin Y.T.'den sonra verildiğindeki puan ortalaması, önce verildiğindeki puan ortalamasından biraz düşüktür. (0,25-0,21).

Deneklerin G.T.'ye besledikleri duygular, G.T.'yi benimsemedikleri doğrultusundadır. Zira bir lisâna karşı olan duygularda kararsız olmak o dil bana yabancı, bir şey diyemeyeceğim mânâsına gelir. G.T. yeni nesillere yabancı olmak durumundadır. Nitekim, Y.T., D.T.'yi olumlu yönden biraz etkilemekteken, G.T.'ye tesir etmemekte hatta az da olsa deneklerin G.T.'ye menfi yaklaşımlarına sebep olmaktadır. Gerek okullarda, gerekse neşriyatta G.T.'nin kullanılmaması ve hedeflenmesi böyle bir sonucun sebepleridir. Denekler G.T.'yi Y.T. ile kıyas durumuna düştüklerinde, G.T.'yi başka bir lisân gibi ve Türkçenin hasmı gibi değerlendirmektedirler. Ayrıca G.T.'nin gericilik vs. gibi vasıflara delâlet ettiği düşüncesinin de bunda rolü vardır. Esasında G.T.'nin belli bir devrin aydın zümresinin kullandığı yazı dili olduğu ve iletişim fonksiyonunun bundan öte olmadığını âşikârdır. Bundan iki, üç asır önce de G.T. bu boyutlarda halkta ölçülse ne çok fazla anlaşılırdı ne de çok fazla olumlu duygular uyandırırdı. G.T.'yi bu şekilde kabul etmek gerekir.

Kaldı ki günümüzde G.T. ile konuşmak, yazmak mümkün değildir. Zaten anlaşılmamaktadır da.

S O N U Ç

Üniversite öğrencilerinde Türkçe'nin üç farklı tarzını (G.T., D.T., Y.T.) anlama ve duygusal anlam boyutlarında örnek için yapılan bu araştırma kanununun değişikliği açısından ve modelsizlik yüzünden doğan bir takım eksikliklerle gerçekleştirilmiştir. Dünya'nın hiçbir yerinde Türkçe'de olduğu gibi böyle bir durum görülmemektedir. Aynı zamanda G.T., D.T., Y.T. kavramlarının izaffiliği ve toplumumuzdaki sosyal, kültürel, politik hâdiselerle yakından alakalı olması bir başka zorluktur. En azından Y.T. önceden tesbit edilen bir tarz değildir. Deneklere uygulanan bir âşinâlık testi neticesinde bulunmuştur. Dolayısıyla sadece deneklerin temsil ettiği kesimin Y.T.'sidir. Y.T.'nin bu şekilde tesbitine bir takım tenkidler olabilir. Aynı şekilde G.T. ve D.T. içinde birisi çıkıp bunlar G.T. ve D.T. değil diyebilir. Araştırmada kullanılan metinlerin G.T., D.T. ve Y.T. olduğu sayılması hareket noktası olmuştur.

Anlamanın ölçülmesinde kullanılan doğru-yanlış testi iyi bir ölçme âleti olarak değerlendirilmeyebilir. Fakat anlama testi neticelerindeki farklar manidar çıkmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguların tefsirinde gözden kaçmış veya farkedilmemiş hususlar bulunabilir. Bulgular daha değişik araştırmaların yapılmasına zemin hazırlayacak niteliğe sahip ise araştırma faydalı olmuştur denilebilir.

Anlama boyutunda denekler, Y.T.'yi G.T. ve D.T.'den daha iyi anlamışlardır. Âşinâ oldukları kelimelerden kurulu Y.T.'den D.T. ve G.T.'ye olumlu bir transfer görülmüştür. Bu olumlu transfer D.T. ve G.T.'den Y.T.'ye olmuştur.

Lisân mevzuunda taassubla hareket etmemek gerekmektedir. Y.T. dediğimiz tarz tabii bir şekilde ve rahatlıkla kullanılan tarzdır. Bu tarzın içindeki kelimelerin men'şelerini aramak ve bu sebeple bu kelimeleri kullanmamak dili bir iletişim vasıtası olmaktan çıkarmaktadır. Görülmektedir ki belli bir kesimin G.T.'dir diye ısrarla kullanmaktan sakındıkları bazı kelimeler üniversite

gençliğinin Y.T.'sinde bulunmaktadır. Aynı şekilde D.T.'dir diye cephe alınan kelimelerden bazıları da üniversite gençliğinin Y.T.'sinde bulunmaktadır. Bu tip araştırmaların toplumun diğer tabakalarında yapıldığında buna benzer sonuçlarla karşılaşılabilir. Müşterek bir lisân insanlar arasındaki bağları kuvvetlendirmektedir. Yakın tarihimizde acı olaylar yaşayan toplumumuzun birlik ve beraberliğe şiddetle ihtiyacı bulunmaktadır. Birbirlerinin konuştukları dili anlamayan insanların aynı şeyleri paylaşmaları mümkün değildir. G.T. ve D.T. ismi verilen tarzlar anlaşılammaktadır. Bunları kullanmaktaki ısrar kullananlara bir fayda sağlamaz. Fakat topluma büyük zararlar verir.

Duygusal anlam boyutundaki ölçümler Y.T.'ye beslenen olumlu duyguların D.T. ve G.T.'de kendisini göstermediğini belirlemektedir. D.T. ve G.T. bu boyutta anadilden farklı mütalaa edilmiştir. Denekler D.T. ve G.T.'ye karşı duygularında kararsızdırlar. İletişim açısından duygudaşlık ehemmiyetli bir noktadır. Dile karşı duyulan olumlu duygular o dili konuşana karşı olan duyguları da etkilemektedir. Y.T.'ye karşı duyulan olumlu duygular, Y.T.'yi kullanan şahıslara karşı beslenen duyguları da müsbet yönde etkiler sonucuna varabilmek mümkündür. D.T. ve G.T. böyle bir fonksiyondan mahrumdurlar. Hatta menfî yönde bir tesire sebep olabilmektedirler.

Her yıl binlerce genç, okullara gelmekte, hem kendilerinin hem de toplumun istikbâli için eğitim görmektedirler. Yarın ilmfî bilgilerle mücehhez bir şekilde hayata atılacaklar ülkenin kalkınmasında rol oynayacaklardır. Fakat bunların gerçekleşebilmesi için iyi bir eğitim gerekmektedir. İyi bir eğitimin içinde iletişim önemli bir yere sahiptir. İlim lisanının müşterek bir hale getirilmesi ve bu şekilde öğrencilere aktarılması, öğrenciler üzerinde dil açısından baskı kurulmaması gerekmektedir. Esasında okumuş tabakada dil birliğinin sağlanması lisân meselesinin halledilmesi demektir. Zira halk için lisân hiç bir zaman problem teşkil etmemiştir. Müşterek lisânın tekili için ilmfî araştırmalar yapmalı dünyanın en eski ve köklü dillerinden Türkçe'yi bu

keşmekeşin içinden kurtarmalıdır. Bu karışıklık içinde ilim hayatı da, kültür hayatı da sıhatsız bir şekilde sürer gider.

Araştırma dil meselesinin çözümüne bir nebze olsun katkıda bulunabildiyse büyük bahtiyarlık. Benzer ve daha iyi araştırmalara vesile olması da en az diğer durum kadar büyük bahtiyarlıktır.

Ö Z E T

Türkler'in İslâmiyet'i kabul etmelerinden ve değişik bir medeniyet çerçevesine girmelerinden sonra başgösteren dil meselesi zamanla daha büyük boyutlara ulaşmış Arapça, Farsça ve diğer komşu dillerin tesirinde kalan Türkçe, aydınlarda farklı halkta farklı kullanılmaya başlamıştır. Tanzimat'tan itibaren dilde başlayan sadeleşme hareketleri cumhuriyetin ilk yıllarında başarıya ulaşmış ve konuşma diliyle yazı dili müşterek hale gelmiştir. Fakat Cumhuriyetle birlikte başlayan radikal batılılaşma hareketleri Türkçe'ye de yansımış. Türkçe'deki bütün yabancı kelimelerin yerine Türkçe kelimeler türetme hareketi başlamıştır. Zamanla tasfiyeci bir hususiyet taşıyan bu hareket bir dil keşmekeşine yol açmıştır. Arapça ve Farsça'nın büyük tesirinin görüldüğü Türkçe'yi kullananlara olduğu gibi, sadece yeni kelimelere rübet edenlere ve kelimenin eskiliğine, yeniliğine bakmadan konuşup, yazanlara da rastlanılır olmuştur. Böylece farklı Türkçeler oluşmuştur.

Bu farklı Türkçe'leri (Gelenekçi Türkçe, yazayan Türkçe ve Devrimci Türkçe) üniversite gençliğinde anlama ve duygusal anlam boyutlarında ölçmek için yapılan araştırma toplam 201 denek üzerinde gerçekleştirilmiştir. Denekler, Marmara Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde okuyan öğrencilerdir ve tesâdüfî yolla (random) seçilmişlerdir.

Y.T.'yi tesbit etmek için yapılan aşinâlık testi 80 denek üzerinde, anlama ve duygusal anlam boyutlarındaki ölçümler ise 121 denek üzerinde yapılmıştır.

Aslı G.T. olan bir metin, lügatler vasıtasıyla D.T.'ye irca edilmiştir. Aşinâlık testi meticelerine göre de Y.T. tesbit edilmiştir. Böylece aynı metin Türkçe'nin üç değişik tarzında ifade edilerek araştırmada ölçme âleti olarak kullanılmıştır.

Anlamanın ölçülmesi için 25 tane doğru-yanlış sorusundan ibaret anlama testi, duygusal anlam boyutunda ise 9 basamaklı ve 19 ölçekten ibaret D.A.Ö. ölçme âleti olarak kullanılmışlardır.

Ölçme âletleri iki ayrı kitapçıkta toplanmıştır. I. kitapçıkta, metin ve D.A.Ö. II. kitapçıkta ise anlama testi bulunmaktadır. I. ve II. kitapçıklar G.T., D.T., ve Y.T. için ayrı ayrı oluşturulmuştur.

Uygulama dört ayrı deneysel durumda ve dört aşamada gerçekleştirilmiştir. 121 denek tesâdüfi yolla 4 ayrı gruba ayrılmış ve bu 4 grub da 4 ayrı deneysel durum için kullanılmıştır.

I. Grup D.T.- Y.T. (31 denek) D.T. I. ve II. kitapçık-Y.T. I. ve II. kitapçık,

II. Grup Y.T. -D.T. (30 denek) Y.T. I. ve II. kitapçık-D.T. I. ve II. kitapçık,

III. Grup G.T.-Y.T. (30 denek) G.T. I. ve II. kitapçık-Y.T. I. ve II. kitapçık,

IV. Grup Y.T. -G.T. (30 denek) Y.T. I. ve II. kitapçık-G.T. I. ve II. kitapçık.

Araştırma neticesinde Y.T.'nin D.T. ve G.T.'den daha iyi anlaşıldığı ve daha olumlu duygular uyandırdığı görülmüştür. Bilhassa duygusal anlam boyutunda Y.T., D.T. ve G.T.'ye büyük bir üstünlük sağlamıştır. G.T. her iki boyutta da D.T.'den biraz daha yüksek puan almıştır. Fakat G.T. ve D.T. Y.T.'ye nazaran karşılaştırıldıklarında D.T.'nin Y.T.'ye G.T.'den biraz daha yakın olduğu görülmüştür.

Üniversite öğrencileri Y.T.'yi tercih etmişlerdir. Bu durum hangi yönde olursa olsun dil taassubuna karşı bir cevap olarak telakki edilmiştir.

K A Y N A K L A R

- Aksay, Ö.A. : Gelişen ve Özleşen dilimiz, Ankara, T.D.K. Yayınları, 1975
- Akin, Ö.F. : Türk Dili Karşısında Türk Münevveri. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 1982 , 18, 19, 20
- Atay, F.R. : Çankaya, 2. Baskı. İstanbul: Hayat Yayınları, 1969
- Başkan, Ö. : Dilmibil'de Yoz-Yorum İşlemi, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1976, 73.
- Costex, P.G., Surer, P., Becker, G. : Manuel Des Etudes Littéraires Françaises, Paris, 1979
- Cüceloğlu, D. : Türkçe Türetme Sistemi Üzerinde Psikolinguistik Bir Çalışma. Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 1975, 35, 36, 52, 53.
- Cüceloğlu, D. : Dil Psikolojisi Yönünden Kelime Türetme. Tecrübi Psikoloji Çalışmaları, 1974, 51, 76-77
- Cüceloğlu, D. ve Slobin, D.I. :
Effects of The Turkish language reform on person perception. Working paper 47, Language Behavior Research Laboratory, 1976
- Devellioğlu, F. : Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. 2. Baskı, Ankara, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, 1970
- Ercilasun, A.B. : Dilde Birlik, İstanbul, Cönk Yayınları, 1984
- Hacıeminoğlu, N. : Türkçenin Karanlık Günleri, 4. Baskı, İstanbul İrfan Yayınevi, 1977
- İzbul, M. : Kùltürler ve Diller: Antropoloji ve Dil Antropolojisi dersleri, çoğaltılmış okuma parçaları. Hacettepe Üniversitesi, Antropoloji Bölümü, 1984

- Kaplan, M. : Kùltür ve Dil, II. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları; 1983
- Karamanlioğlu, A. : Türk Dili, II. Baskı İstanbul, Dergâh Yayınları, 1978
- König, W. : Atlas Zur deutschen Sprache. (Tafeln und Texte Mit Mundartkarten) dtu, München, 1978.
- Levent, A.S. : Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri. Ankara, T.D.K. Yayınları, 1972
- Micheels, W.J. : Karnes, M.R. Eğitimde Başarının Ölçülmesi, (Terc. İbrahim Yurt) Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1968.
- Morgan, C.T. : Psikolojiye Giriş Ders Kitabı (Çevirenler: Hüsnü Arıcı ve diğerleri). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Yayınları, 1981
- Orwell, G. : Bindokuzyüzseksendört. (Çeviren, Haldun Derin). Ankara: Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985
- Püsküllüoğlu, A. : Öz Türkçe Sözcükler ve Terimler Sözlüğü, Ankara: Nokta Yayınları, 1966
- Tevrüz, S. : Farklı İdeolojik Görüşlü İki Gazetenin Kullandıkları Dil Üzerine Yapılan Bir İnceleme. Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 1975, 103
- Tevrüz, S. : Siyasî Eğilim ve Kelime Deđerlendirmesi: Üniversite Saviyesindeki Öğrencilerin Dil Davranışı Üzerinde Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1977).
- Timurtaş, F.K. : Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü, İstanbul Umur Kitapçılık, 1979
- Ülgener, S.F. : Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler, Ankara: Mayaş Yayınları, 1983
- Ünlü, M. : Öz Türkçe Sözlük. (Yabancı karşılıklı, eş ve yakın anlam- lı) İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri Koll. Şti. 1977

E K L E R

Aşağıdaki parçayı anlayıp anlamadığınızı ölçmek için size bir takım sorular sorulacaktır. Bu yüzden parçayı çok dikkatli okuyunuz.

HÜSEYİN RAHMI'Yİ NİÇİN SEVERİM?

Geçenlerde üstâd Hüseyin Rahmi'nin bir hikâye makalesini okudum ki aıklıkla ahlâkın sükûtunun münasebetinden bâhisti. Muharrir, bu küçük hikâyeyeyle bermutad içtimâf curuhdan birini deşiyordu. Hem de gülmeyen ve ağlamayan bir felsefe neşteriyle Hüseyin Rahmi, benim keyfimce bir filozoftur; yalnız illiyet kanununu arayan ham filozof değil, La Bruyéré'in tarifine masadak bir filozof: Muhit (e) cemiyeti tetkik ve tahlil eden ve mahiyetimizi bilhassa çirkinlikleriyle ortaya koyan bir filozof. Bir kitap meraklısı bana sorsa:

-Kütüphanemde Hüseyin Rahmi'nin âsârını nereye koyayım?

Derim ki:

-Kant'ın ve Descartes'in, hatta yanına değil, yerine. Zira içerisinde yaşayacağım âlemi bana onlardan iyi öğretir.

Ve ilâve ederim:

-Onların yerine Schopenhauer'in yanına. Çünkü Hüseyin Rahmi'nin zekâsı, hasbezzâhir gülen, fakat ç içinden ağlayan bedbin bir filozoftur; fezailden ziyade nekayisi görür ve meziyattan ziyâde metaibi şerheder. Üstâdın yüzlerce tâdad edebileceğimiz şahsi hikâyatı arasında bir tanesi olsun güzel insaniyet nümûnesi olmak üzere teşir edilemez. Kahramanlarının elbisesini ve cildini deler, bütün gizli pürüzlerini meydana çıkarır.

O size bir kere baktı mı, bütün mevcudiyetiniz soyunmağa mecburdur; ve o artık biraz zâlimâne ve biraz san'atperestane sizi ve ruhunuzu didikler. Ve didikleyişi "alay"a benzer, fakat ince bir içtimâf hicivdir. Vak'a'nın eşhasını bir üstâd "hayalci" mahâretiyle karşımızda oynatır, onları birbirinden gülünç bir vaziyette görürsünüz ve sanatkâr onlara bu vaziyetleri öyle ustalıkla verir ki eşhas ya bil-ihtiyar veya vukuatın sevki ile

bu vaziyeti kendileri aldılar zannolunur.

Bir cemiyeti tahriş etmeden ve gazaplandırmadan bütün âzâsına itab ve muahezede Hüseyin Rahmi'den ziyâde muvaffak olmuş bir hikâyenuviş tanımıyorum.

Ek 2

D.T. Metin

Aşağıdaki parçayı anlayıp anlamadığınızı ölçmek için size bir takım sorular sorulacaktır. Bu yüzden parçayı çok dikkatli okuyunuz.

HÜSEYİN RAHMI'Yİ NİÇİN SEVERİM?

Geçenlerde önut Hüseyin Rahmi'nin bir öykü yazısını okudum ki aklıkla, aktörenin düşüşünün ilişkisinden söz ediyordu. Yazar, bu küçük öyküyle alışıldık üzere toplumsal yaralardan birini deşiyordu. Hem de gülmeyen ve ağlamayan bir felsefe neşteriyle. Hüseyin Rahmi, benim isteğimce bir filozof-tur, yalnız nedensellik kuralını arayan olgunlaşmamış filozof değil, La Bruyéré'in tanımına uygun bir filozoftur. Çevresindeki toplumu inceleyen ve çözümleyen ve nelişimizi özellikle çirkinlikleriyle ortaya koyan bir filozof. Bir betik düşkününü bana sorsa:

-Betikevimde Hüseyin Rahmi'nin yapıtlarını nereye koyayım?

Derim ki:

-Kant ve Descartes'in, üstelik yanına değil yerine. Çünkü içerisinde yaşayacağım evreni bana onlardan iyi öğretir.

Ve eklerim:

-Onların yerine ve Schopenhauer'in yanına. Çünkü, Hüseyin Rahmi'nin anlağı, görünüşe göre gülen, ancak içinden ağlayan karamsar bir düşünüdür. Erdemlerden çok eksiklikleri görür, artamlardan çok aşağılıkları açılar. Önutün yüzlerce sayımlayabileceğimiz kişisel öyküleri arasında bir tanesi olsun gökçek insanlık örneği olarak sergilenemez. Tiplerinin giysisini ve tenini deler, tüm gizli pürüzlerini ortaya çıkarır.

O, size bir kez baktı mı, tüm varlığınız soyunmağa zorunludur ve o artık biraz kıyıcılıkla ve biraz dörütçe yapısıyla sizi ve tininizi didikler. Ve didikleyici alaya benzer, ancak ince bir toplumsal yergidir. Olayın

kişilerini bir ömüt "hayalci" becerisiyle karşınızda oynatır, onları birbirinden gülünç bir konumda görürsünüz. Ve dörütmen onlara bu durumları öyle ustalıklarla verir ki kişiler ya isteğiyle ya da olayın gelişimi ile bu durumu kendileri aldılar sanılır.

Bir toplumu tırlamadan ve öfkelendirmeden tüm üyelerini paylama ve kınamada Hüseyin Rahmi'den çok başarılı olmuş bir öykücü tanımlıyorum.

Ek 3

Y.T. Metin

Aşağıdaki parçayı anlayıp anlamadığınızı ölçmek için size bir takım sorular sorulacaktır. Bu yüzden parçayı çok dikkatli okuyunuz.

HÜSEYİN RAHMI'Yİ NİÇİN SEVERİM?

Geçenlerde üstad Hüseyin Rahmi'nin bir hikâye yazısını okudum ki, açıklıkla, ahlâkın düşüşünün ilişkisinden söz ediyordu. Yazar bu küçük hikâyesiyle alışıldık üzere toplumsal yaralardan birini deşiyordu. Hem de gülmeyen ve ağlamayan bir felsefe neşteriyle. Hüseyin Rahmi benim keyfimce bir filozoftur, yalnız sebep-netice kanununu arayan olgunlaşmamış bir filozof değil, La Bruyéré'in tarifine uygun bir filozoftur; çevresindeki toplumu inceleyen ve tahlil eden ve mahiyetimizi özellikle çirkinlikleriyle ortaya koyan bir filozof. Bir kitap meraklısı bana sorsa:

-Kütüphanemde üstad Hüseyin Rahmi'nin eserlerini nereye koyayım?

Derim ki:

-Kant'ın ve Descartes'in üstelik yanına değil yerine, çünkü içerisinde yaşayacağım dünyayı bana onlardan iyi öğretir.

Ve ilâve ederim:

-Onların yerine ve Schopenhauer'in yanına. Çünkü Hüseyin Rahmi'nin zekâsı görünüşe göre gülen, ancak içinden ağlayan karamsar bir filozoftur, faziletlerden çok eksiklikleri görür, meziyetlerden çok aşağılıkları anlatır. Üstadın yüzlerce sayabileceğimiz şahsî hikâyeleri arasında bir tanesi olsun güzel insanlık örneği olarak gösterilemez. Kahramanlarının elbisesini ve cildini deler, bütün gizli pürüzlerini meydana çıkarır. O size bir kere baktı mı, bütün varlığınız soyunmağa mecburdur. Ve o artık biraz zâlimane ve biraz sanatçı yapısıyla sizi ve ruhunuzu didikler. Ve didikleyişi alaya benzer, ancak ince bir toplumsal yergidir. Olayın kişilerini bir üstad "hayalci"

becerisiyle karşınızda oynatır, onları birbirinden gülünç bir halde görürsünüz. Ve sanatçı onlara bu halleri öyle ustalıkla verir ki kişiler ya isteğiyle veya olayın akışı ile bu hali kendileri aldılar sanılır.

Bir toplumu tırmalamadan ve öfkelendirmeden bütün üyelerini azarlama ve kinamada Hüseyin Rahmi'den çok başarılı olmuş bir hikâyeci tanımıyorum.

Aşağıda liste halinde bir dizi kelime verilmiştir. Bu kelimelere ne dereceye kadar aşına olduğunuzu, yani bu kelimeleri ne dereceye kadar tanıdığınızı, bildiğinizi, ne kadar sıklıkla duyduğunuzu, kullandığınızı öğrenmek istiyoruz.

Bunun için her kelimenin yanında cevabınızı belirtmeniz için ölçekler verilmiştir. Bu ölçekler çok aşınayım (ÇOK), oldukça aşınayım (OLDUKÇA), biraz aşınayım (BİRAZ), hiç aşına değilim (HİÇ) olmak üzere 4 basamaklıdır.

Aşına olma derecenize göre, her bir kelimeyi bu ölçekler üzerinde bir (X) işareti koyarak belirtiniz.

Tahlil	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Üstad	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Çok	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Yazar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Eksiklikler	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ahlakın düşüşü	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Alışıldığı üzere	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bahis	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Felsefe	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tanım	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ham	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Mâhiyet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bilhassa	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Meraklı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kütüphane	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Âsâr	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hatta	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Zira	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Âlem	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Anlak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

Görünüşe göre	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ama	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bedbin	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Erdemler	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Açımlar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tâdad	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kişisel öyküleri	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Gökçek	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Eşhas	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Başarılı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Çözümleme	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Önüt	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ziyade	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Muharrir	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Noksanlıklar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ahlakın sükûtu	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bermûta	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Konu	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Düşünbilim	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tarif	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Olgunlaşmamış	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Nelik	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Özellikle	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Düşkün	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Betikevi	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Eserler	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Üstelik	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Çünkü	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Dünya	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

Zekâ	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hasbezzâhir	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Fakat	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kötümser	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Fezail	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şehreder	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şaym	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şahsi Hikâyatı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Güzel	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şahıslar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Muvaffak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Zâlimâne	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sanatperestane	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ruh	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İçtimaf hiciv	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bilihtiyar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Veya	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Âzâ	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ten	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kez	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Varlık	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Maharet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Vaziyet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Zannolunur	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tahriş	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Nakayis	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Aktörenin düşüşü	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Gazaplandırma	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Mevzû	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

İtab	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tenkid	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hikâyeci	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Meziyet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Metâib	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İnsaniyet nümûnesi	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Teshir	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Yapıtlar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Elbise	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Mecbur	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Evren	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Meydana çıkarmak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İlliyet kanunu	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İncak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Karamsar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Faziletler	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Anlatır	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Saymak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şahsî Hikâyeleri	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Keyfince	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kişiler	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tetkik	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kıyıcılıkla	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Döriütsel	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tin	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sosyal Tenkid	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İsteğiyle	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ya da	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Üye	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Cild	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

Kere	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Mevcudiyet	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hüner	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hal	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sanılır	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tırmalama	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Genellikle	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Şahsiyet	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Öfkelemirme	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Bütün	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Paylama	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Muaheze	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Öykücü	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Mezîetler	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Aşağılıklar	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İnsanlığa Örnek	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sergileme	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sanatkâr	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Giysi	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Zorunlu	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Artam	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Ortaya Çıkarmak	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Nedensellik kuralı	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Olayın akışı	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hikâyenüvis	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Cemiyet	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Betik	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İlave ederim	ÇOK ()	ÖLÜKÇÄ ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

Göstermek	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İsteğimce	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tüm	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Konum	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Üstünlük vasıfları	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sanatçı yapısıyla	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Zedeleme	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Toplumsal yergi	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Yükümlü	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Beceri	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Dörütmen	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hadiselerin Seyri	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hikâyecî	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sanatçı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İlişki	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Eklerim	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kitap	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Aşağılık vasıfları	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Toplum	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kahraman	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Öykücü	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kızdırma	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kınama	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Umumiyetle	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Olayın kişileri	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Tip	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Öykü yazısı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Sebeup-sonuç kanunu	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

Sosyal yaralar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Masadak	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Filozof	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hadisenin şahısları	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Azarlama	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İnceleme	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Çevresindeki toplum	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İçtimai cüruh	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Münasebet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Toplumsal yaralar	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hikâye makalesi	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
İnsanlığa nümûne	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Etrafındaki toplum	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Vak'anın eşhası	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Hikâye yazısı	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Kişilik	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Uygun	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Muhit((e)) cemiyet	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()
Vukuatın sevki	ÇOK ()	OLDUKÇA ()	BİRAZ ()	HİÇ ()

C.T. Anlama Testi

Aşağıda biraz önce okuduğunuz parçayla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Okumuş olduğunuz parçaya göre bunların doğrumu yanlış mı olduğunu belirtmenizi istiyoruz. Her bir ifadeyi dikkatle okuyun. Eğer doğru ise (D)'yi, yanlışsa (Y)'yi daire içine alın.

- D Y 1. Hüseyin Rahmi bizleri itab ve muaheze ederken gazaba gelmeyiz.
- D Y 2. Hüseyin Rahmi Muhât(e) cemiyeti tetkik ve tahlil eden, mâhiyetimizi çirkinlikleriyle ortaya koyan, umumiyetle mevzularını içtimâî curuhdan saçen ve içtimâî hicvi ince olan bir sanatkârdır.
- D Y 3. Hüseyin Rahmi La Bruyere'in tarifine masadak bir filozoftur.
- D Y 4. Hüseyin Rahmi adı geçen hikâyeye makalesinde açıklıkla ahlâkın sukutu arasındaki münasebetten bahsediyor.
- D Y 5. Hâfad Hüseyin Rahmi'nin hikâyeye makalesinin mevzusu içtimâî bir curuh olan açıklıktır.
- D Y 6. Hüseyin Rahmi'nin âsârı Descartes'in âsârı yanında yer almalıdır.
- D Y 7. Makalede, sanatkârın âsârının ruhi ve güzel olmasını istediğini görüyoruz.
- D Y 8. Hüseyin Rahmi'nin âsârını kütüphanelerinde bulundurmayan kitap meraklıları âlemi öğrenemezler.
- D Y 9. Hüseyin Rahmi illiyet kanununu aramaz.
- D Y 10. Hüseyin Rahmi mâhiyetimizi tetkik ve tahlil ederek (muhit)e cemiyeti çirkinlikleriyle ortaya koyar.
- D Y 11. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerindeki kahramanlarının hiçbiri güzel insaniyet numunesi değildir.
- D Y 12. Hüseyin Rahmi cildinizi alaycı bir şekilde didikler.
- D Y 13. Hüseyin Rahmi'nin hâyalci şahsiyeti anlattığı vak'anın eşhasını gülünç bir vaziyette gösterir.
- D Y 14. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerinde vak'anın eşhası buldukları gülünç vaziyeti ya bilihtiyar veya vukuatın sevki ile kendileri alırlar.

- D Y 15. Hüseyin Rahmi zâlimane şahsiyette bir sanatkârdır.
- D Y 16. Hüseyin Rahmi'nin âsârını kütüphanemizde Kant'ın ve Descartes'in yerine Schopenhauer'in yanına koymalıyız.
- D Y 17. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerini okuyanlar vakayı ve eşhasını sanki karşılardaki bir perdede oynuyorlarmışçasına gözlerinde canlandırırılar.
- D Y 18. Bir cemiyeti itab etmeden, gazaplandırmadan, bütün azalarını tahrip ve muahezede Hüseyin Rahmi'den ziyade muvaffak olmuş bir hikâyenüvisi kimse tanımamıştır.
- D Y 19. Filozof, mahiyetimizi bilhassa çirkinlikleriyle ortaya koyandır, yalnızca illiyet kanununu arayan değildir.
- D Y 20. Hikâyelerinde eşhasın bulunduğu vaziyetleri Hüseyin Rahmi'nin verdiği zannolunmaz.
- D Y 21. Müellif bu yazıda Hüseyin Rahmi'nin kendisine pek münasip olmayan bir hikâyenüvis olduğunu söyler.
- D Y 22. Hüseyin Rahmi, Fezailden ziyade nekayisi gördüğü ve meziyattan ziyade metaibi şerhettiği için bedbin bir filozoftur.
- D Y 23. Makalede, illiyet kanununa göre ahlâkın sükûtu açıklıktandır.
- D Y 24. Kant ve Descartes yaşayacağım alemi bana Hüseyin Rahmi'nin âsârından daha iyi öğretir.
- D Y 25. Hüseyin Rahmi'nin âsârının Schopenhauer'ın yanına konulmasının sebebi olarak Hüseyin Rahmi'nin bedbin bir filozof olması gösterilmiş.

D.T. Anlama Testi

Aşağıda biraz önce okuduğunuz parçayla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Okumuş olduğunuz parçaya göre bunların doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu belirtmenizi istiyoruz. Her bir ifadeyi dikkatli okuyun. Eğer doğru ise (D)'yi, yanlışsa (Y)'yi daire içine alın.

- D Y 1. Hüseyin Rahmi bizleri paylarken ve kınarken öfkelenmeliyiz.
- D Y 2. Hüseyin Rahmi çevresindeki toplumu inceleyen ve çözümleyen nelemizi çirkinlikleriyle ortaya koyan, genellikle konularını toplumsal yarardan seçen ve toplumsal yergisi ince olan bir dörütmandir.
- D Y 3. Hüseyin Rahmi La Bruyere'in tanımına uygun bir filozoftur.
- D Y 4. Hüseyin Rahmi adı geçen öykü yazısında açıklıkla aktörenin düşüştü arasındaki ilişkiden söz ediyor.
- D Y 5. Önut Hüseyin Rahmi'nin öykü yazısının konusu toplumsal bir yara olan açıklıktır.
- D Y 6. Hüseyin Rahmi'nin yapıtları Descartes'in yapıtları yanında yer almalıdır.
- D Y 7. Yazıda, dörütmanın yapıtlarının tinsel ve gökçek olmasını istediğini görüyoruz.
- D Y 8. Hüseyin Rahmi'nin yapıtlarını betikevlerinde bulundurmayan betik düşünkleri evreni öğrenemezler.
- D Y 9. Hüseyin Rahmi nedensellik kuralını aramaz.
- D Y 10. Hüseyin Rahmi neliğimizi inceleyerek, çözümleyerek çevresindeki toplumu çirkinlikleriyle ortaya koyar.
- D Y 11. Hüseyin Rahmi'nin öykülerindeki tiplerinin hiçbiri gökçek insanlık örneği değildir.
- D Y 12. Hüseyin Rahmi teninizi alaycı bir biçimde didikler.
- D Y 13. Hüseyin Rahmi'nin hayalci kişiliği anlattığı olayın kişilerini gülünç bir konumda gösterir.
- D Y 14. Hüseyin Rahmi'nin öykülerinde olayın kişileri buldukları gülünç

konumu ya isteğiyle ya da olayın akışı ile kendileri alırlar.

D Y 15. Hüseyin Rahmi kıyıcı kişilikte bir dörütmandir.

D Y 16. Hüseyin Rahmi'nin yapıtlarını betikevimizde Kant'ın ve Descartes'in yerine Schopenhauer'in yanına koymalıyız.

D Y 17. Hüseyin Rahmi'nin öykülerini okuyanlar, olayı ve kişilerini sanki karşısındaki bir perdede oynuyorlarmışçasına gözlerinde canlandırırılar.

D Y 18. Bir toplumu paylamadan ve öfkelenmeden tüm üyelerini tirmalama ve kınamada Hüseyin Rahmi'den çok başarılı olmuş bir öyküyü kimse tanımamıştır.

D Y 19. Filozof nelişimizi özellikle çirkinlikleriyle ortaya koyandır, nedensellik kuralını arayan değildir.

D Y 20. Öykülerinde kişilerin buldukları konumları Hüseyin Rahmi'nin verdiği sanılmaz.

D Y 21. Yazar bu yazıda Hüseyin Rahmi'nin kendisine pek uygun düşmeyen bir öykücü olduğunu söyler.

D Y 22. Hüseyin Rahmi, erdemlerden çok eksiklikleri gördüğü, artamlardan çok aşağılıkları açıldığı için karamsar bir filozoftur.

D Y 23. Yazıda, nedensellik kuralına göre aktörenin düşüşü açıklıktandır.

D Y 24. Kant ve Descartes yaşayacağım evreni bana Hüseyin Rahmi'nin yapıtlarından daha iyi öğretir.

D Y 25. Hüseyin Rahmi'nin yapıtlarının Schopenhauer'in yama konulmasının nedeni olarak Hüseyin Rahmi'nin karamsar bir filozof olması gösterilmiştir.

Aşağıda biraz önce okuduğunuz parçayla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Okumuş olduğunuz parçaya göre bunların doğru mu yanlış mı olduğunu belirtmenizi istiyoruz. Her bir ifadeyi dikkatle okuyun. Eğer doğru ise (D)'yi, yanlışsa (Y)'yi daire içine alın.

- D Y 1. Üstad Hüseyin Rahmi'nin hikâye yazısının konusu toplumsal bir yara olan açlıktır.
- D Y 2. Hüseyin Rahmi'nin eserlerini kütüphanelerinde bulundurmayan kitap meraklıları dünyayı öğrenemezler.
- D Y 3. Hüseyin Rahmi'nin eserlerini kütüphanemizde Kant'ın ve Descartes'in yerine Schopenhauer'in yanına koymalıyız.
- D Y 4. Hüseyin Rahmi çevresindeki toplumu inceleyen ve tahlil eden, mâhiyetimizi çirkinlikleriyle ortaya koyan, genellikle konularını toplumsal yaralardan seçen ve toplumsal yergisi ince olan bir sanatçıdır.
- D Y 5. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerindeki kahramanlarının hiç biri güzel insanlık örneği değildir.
- D Y 6. Hüseyin Rahmi'nin hayalci kişiliği anlattığı olayın kişilerini gülünç bir halde gösterir.
- D Y 7. Bir toplumu azarlamadan ve öfkelenmeden bütün üyelerini zedeleme ve kınamada Hüseyin Rahmi'den çok başarılı olmuş bir hikâyeci kimse tanımamıştır.
- D Y 8. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerinde olayın kişilerin buldukları gülünç hali ya isteğiyle veya olayın akışı ile kendileri alırlar.
- D Y 9. Yazıda, sanatçının eserlerinin ruhi ve güzel olmasını istediğini görüyoruz.
- D Y 10. Yazıda, sebep-netice kanununa göre ahlâkın düşüşü açıktandır.
- D Y 11. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerini okuyanlar olayın ve kişilerini sanki karşısındaki bir perdede oynuyorlarmışcasına gözlerinde canlandırırılar.

- D Y 12. Hüseyin Rahmi mâhiyetimizi inceleyerek ve tahlil ederek çevre-
sindeki toplumu çirkinlikleriyle ortaya koyar.
- D Y 13. Hüseyin Rahmi bizleri azarlar ve kınarken öfkelenmeyiz.
- D Y 14. Hüseyin Rahmi sebep-netice ilişkisini aramaz.
- D Y 15. Hikâyelerinde kişilerin bulunduğu halleri Hüseyin Rahmi'nin ver-
diği sanılmaz.
- D Y 16. Yazar bu yazıda Hüseyin Rahmi'nin kendisine pek uygun düşmeyen
bir hikâyeci olduğunu söyler.
- D Y 17. Hüseyin Rahmi, faziletlerden çok eksiklikleri gördüğü ve meziyet-
lerden çok aşağılıkları anlattığı için karamsar bir filozoftur.
- D Y 18. Hüseyin Rahmi'nin eserleri Descartes'in eserleri yanında yer
almalıdır.
- D Y 19. Hüseyin Rahmi La Bruyere'in tarifine uygun bir filozoftur.
- D Y 20. Kant ve Descartes yaşayacağım dünyayı bana Hüseyin Rahmi'nin e-
serlerinden daha iyi öğretir.
- D Y 21. Hüseyin Rahmi cildinizi alaycı bir şekilde didikler.
- D Y 22. Hüseyin Rahmi, adı geçen hikâye yazısında açlıkla ahlâkın
düşüşü arasındaki ilişkiden söz ediyor.
- D Y 23. Filozof mâhiyetimizi özellikle çirkinlikleriyle ortaya koyandır,
sebeup-netice kanununu arayan değildir.
- D Y 24. Hüseyin Rahmi'nin eserlerinin Schopenhauer'in yanına konulması-
nın sebebi olarak Hüseyin Rahmi'nin karamsar bir filozof olması gösterilmiş.
- D Y 25. Hüseyin Rahmi zâlimane kişilikte bir sanatçıdır.

Åşınâlık Testi Neticeleri

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
TAHLİL	%51.4	%34.3	%14.3	---
ÇÖZÜMLEME	%52.9	%32.8	%10	%4.3
ÜSTAD	%34.4	%32.8	%32.8	---
ÖNÜT	%2.9	% 2.9	%94.2	---
ÇOK	%94.2	% 2.9	% 2.9	---
ZİYADE	%37.1	%25.7	%34.3	% 2.9
YAZAR	%90	% 8.6	% 1.4	---
MUHARRİR	%20.3	% 8.7	%31.9	%39.1
EKSİKLİKLER	%66.6	%31.9	% 1.5	---
NOKSANLIKLAR	%48.6	%32.8	%15.7	% 2.9
NEKAYİS	% 1.4	% 2.9	%10	%85.7
AHLAKIN DÜŞÜŞÜ	%32.8	%21.5	%32.8	%12.9
AHLAKIN SUKUTU	%12.9	%14.3	%41.4	%31.4
AKTÖRENİN DÜŞÜŞÜ	%4.2	%4.2	%15.7	%75.9
ALİŞİLDİĞİ ÜZERE	%40	%24.3	%27.1	% 8.6
BERMUTAD	% 5.7	% 1.4	%12.9	%80

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
BAHİS -----	%42.9	%22.9	%27.1	% 7.1
KONU -----	%78.6	%20	% 1.4	---
MEVZU -----	%42.9	%28.5	%22.9	% 5.7
FELSEFE -----	%60	%32.8	% 7.2	---
DÜŞÜNİLİM -----	%12.9	%17.1	%21.5	%48.5
TANIM -----	%64.3	%24.3	%11.4	---
TARİF -----	%72.8	%21.5	% 4.3	% 1.4
HAM -----	%48.6	%28.5	%20	% 2.9
OLGUNLAŞMAMIŞ --	%57.1	%38.6	% 2.5	% 1.4
MAHİYET -----	%30	%25.7	%35.7	% 8.6
NELİK -----	% 2.9	% 2.9	%21.7	%72.5
BİLHASSA -----	%52.9	%15.7	%20	% 1.4
ÖZELLİKLE -----	%81.4	%15.7	% 2.9	---
MERAKLI -----	%80	%20	---	---
DÜŞKÜN -----	%64.3	%27.1	% 7.2	% 1.4
KÜTÜPHANE -----	%80	%18.6	% 1.4	---

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
BETİKEVİ -----		%1.4	%8.5	%90.1
ASAR -----	%10	%1.4	%17.7	%71.5
ESERLER -----	%72.9	%25.7	%1.4	---
YAPITLAR -----	%35.7	%34.3	%21.4	%8.6
HATTA -----	%68.5	%28.6	%2.9	---
ÜSTELİK -----	%74.3	%25.7	---	---
ZİRA -----	%42.9	%30	%27.7	---
ÇÜNKÜ -----	%85.7	%14.3	---	---
ALEM -----	%47.1	%31.4	%18.6	%2.9
EVREN -----	%65.7	%20	%12.9	%1.4
DÜNYA -----	%88.5	%8.6	%2.9	---
ANLAK -----	%8.6	%1.4	%8.6	%81.4
ZEKA -----	%34.3	%15.7	---	---
GÖRÜNÜŞE GÖRE ---	%52.9	%32.8	%12.9	%1.4
HASEZZAHİR -----	%4.3	%4.3	%7.1	%84.3

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
AMA-----	%84.3	%15.7	---	---
ANCAK-----	%87.1	%11.5	% 1.4	---
FAKAT-----	%75.7	%22.9	% 1.4	---
BEDBİN-----	%17.1	%11.5	%17.1	%54.3
KÖTÜMSER-----	%64.3	%32.8	% 2.9	---
KARANSAR-----	%75.3	%20.3	% 4.4	---
ERDEMLER-----	%30	%28.6	%30	%11.4
FAZİLETLER-----	%45.7	%31.4	%21.5	% 1.4
FEZAIL-----	% 4.3	% 2.9	% 7.1	%85.7
AÇIMLAR-----	% 7.1	%10	%25.7	%57.2
ANLATIR-----	%64.3	%20	%12.8	% 2.9
ŞERHEDER-----	% 1.4	% 5.7	%10	%82.9
TADAD-----	% 5.7	---	% 7.1	%87.2
SAYIM-----	%47.1	%28.5	%21.5	% 2.9
SAYMAK-----	%78.5	%18.6	% 2.9	---

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
KİŞİSEL ÖYKÜLERİ ---	%24.3	%22.9	%35.7	%17.1
ŞAHSİ HİKAYATI -----	%10	%14.3	%31.4	%44.3
ŞAHSİ HİKAYELERİ ---	%37.1	%17.2	%30	%15.7
GÖKÇEK -----	---	% 1.4	% 1.4	%97.2
GÜZEL -----	%95.7	% 4.3	---	---
EŞHAS -----	% 8.6	% 1.4	% 5.7	%84.3
ŞAHİSLAR -----	%70	%22.9	% 7.1	---
KİŞİLER -----	%82.9	%12.8	% 4.3	---
BAŞARILI -----	%81.2	%15.9	% 2.9	---
MUVAFFAK -----	%40	%24.3	%28.6	% 2.1
ZALİMANE -----	%18.6	%22.8	%34.3	%24.3
KIYICILIKLA -----	%18.6	%11.4	%30	%40
SANATPERESTANE -----	%15.7	% 8.6	%30	%45.7
SANATÇI YAPISIYLA --	%49.3	%23.2	%21.7	% 5.8
DÜRÜTSEL -----	%--	% 4.3	% 5.7	%90

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
RUH -----	%68.6	%27.1	% 4.3	---
TİN -----	% 2.9	% 4.4	%18.8	%73.9
İQTİMAİ HİCİV --	%10	%10	%40	%40
SOSYAL TENKİD --	%20	%27.1	%34.3	%18.6
TOPLUMSAL YERĞİ -	%34.8	%23.2	%33.3	% 8.7
BİLİHTİYAR -----	%10	% 2.9	%14.3	%72.8
İSTEĞİYLE -----	%58.6	%34.3	% 7.1	---
VEYA -----	%88.6	% 8.5	% 2.9	---
YA DA -----	%81.4	%15.7	% 2.9	---
ÂZA -----	%38.6	%25.7	%22.8	%12.9
ÜYE -----	%75.8	%22.8	% 1.4	---
TEN -----	%60	%27.1	%11.5	% 1.4
CİLD -----	%80	% 2.9	% 5.7	% 1.4
KEZ -----	%58.6	%21.4	---	---
KERE -----	%82.4	%10.3	% 4.4	% 2.9

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
VARLIK -----	%75.7	%18.6	% 5.7	---
MEVCUDİYET -----	%56.9	%21.7	%20	% 1.4
MAHARET -----	%46.4	%30.4	%18.8	% 4.4
HÜNER -----	%64.3	%30	% 5.7	---
FECERİ -----	%77.1	%17.7	% 2.9	% 2.9
HAL -----	%66.6	%24.7	% 8.7	---
VAZİYET -----	%57.1	%34.3	% 8.6	---
KONUM -----	%47.8	%30.4	%20.3	% 1.5
SANILIR -----	%57.1	%30	%12.9	---
ZANNOLUNUR -----	%18.6	%25.7	%32.9	%22.8
TAHRİŞ -----	%37.7	%24.6	%30.4	% 7.3
ZEDELEME -----	%57.1	%21.5	%20	% 1.4
TIRMALAMA -----	%57.1	%28.6	%14.3	---
GENELLİKLE -----	%85.7	%12.9	% 1.4	---
UMUMİYETLE -----	%41.4	%21.4	%28.6	% 8.6

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	FİRAZ	HİÇ
GAZAPLANDIRMA ----	%11.4	%12.8	%42.9	%32.9
ÖFKELENDİRME ----	%76.5	%14.7	% 8.8	---
KIZDIRMA -----	%72.9	%21.4	% 5.7	---
İTAB -----	% 1.4	% 2.9	%11.4	%84.3
PAYLAMA -----	%52.9	%27.1	%18.6	% 1.4
AZARLAMA -----	%68.6	%25.7	% 5.7	---
TENKİD -----	%42.1	%39.1	%17.4	% 1.4
MUAHAZE -----	% 5.8	%10.1	%23.2	%60.9
KINAMA -----	%68.6	%24.3	% 7.1	---
HİKAYECİ -----	%62.9	%25.7	%10	% 1.4
ÖYKÜCÜ -----	%41.5	%27.1	%27.1	% 4.3
HİKAYENÜVİS -----	% 7.1	% 1.4	%14.3	%77.2
MEZİYET -----	%57.1	%30	%12.9	---
ARTAM -----	% 2.9	% 1.4	%17.1	%78.6
MEZİYETLER -----	%53.6	%21.7	%24.7	---
ÜSTÜNLÜK VASIFLARI	%46.4	%30.4	%15.9	% 7.3

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
METAİB -----	% 4.3	---	%11.6	%84.1
AŞAĞILIKLAR -----	%41.4	%30	%24.3	% 4.3
AŞAĞILIK VASIFLARI-----	%40	%14.3	%35.7	%10
İNSANİYET NUMUNESİ-----	%15.7	%21.5	%31.4	%31.4
İNSANLIĞA ÖRNEK ---	%51.4	%25.7	%18.6	% 4.3
İNSANLIĞA NUMUNE --	%21.4	%27.1	%28.6	%22.9
TEŞHİR -----	%30	%35.7	%27.1	% 7.2
SERGİLEME -----	%64.3	%22.8	%11.5	% 1.4
GÖSTERMEK-----	%78.6	%20	---	% 1.4
ELBİSE-----	%92.9	% 7.1	---	---
GİYSİ -----	%72.9	%17.1	% 7.1	% 2.9
MECBUR -----	%80	%15.7	% 4.3	---
YÜKÜMLÜ -----	%60	%34.3	% 4.3	% 1.4
ZORUNLU -----	%70	%20	% 7.1	% 2.9
MEYDANA ÇIKARMAK --	%78.6	%20	% 1.4	---
ORTAYA ÇIKARMAK ---	%60	%34.3	% 4.3	% 1.4

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
İLLİYET KANUNU ----	% 5.7	% 4.3	%15.7	%74.3
NEDENSELLİK KURALI	%18.6	%20	%30	%31.4
SEBEP-NETİCE KANUNU	%40	%20	%31.4	% 8.6
KEYFİMCE -----	%55.7	%24.3	%20	---
İSTEĞİMCE -----	%51.4	%25.7	%21.5	% 1.4
TETKİK -----	%40	%30	%22.9	% 7.1
İNCELEME -----	%78.6	%18.6	% 2.8	---
ŞAHSİYET -----	%62.9	%25.7	%11.4	---
KİŞİLİK -----	%80	%18.6	% 1.4	---
BÜTÜN -----	%90	%10	---	---
TÜM -----	%80	%14.3	% 4.3	% 1.4
SANATKAR -----	%70	%25.7	% 4.3	---
DÖRÜTMEN -----	% 1.4	% 2.9	% 4.3	%91.5
SANATÇI -----	%79.4	%20.6	---	---

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HİÇ
OLAYIN AKIŞI -----	%62.8	%24.3	%10	% 2.9
HADİSELERİN SEYRİ ---	%22.9	%21.4	%40	%15.7
VUKUATIN SEVKİ -----	%10	% 7.2	%20	%62.8
CEMİYET -----	%47.1	%27.1	%22.9	% 2.9
TOPLUM -----	%92.9	% 5.7	% 1.4	---
BETİK -----	% 4.3	% 2.9	%14.5	%78.3
KİTAP -----	%91.4	% 8.6	---	---
İLAVE EDERİM -----	%54.3	%24.3	%18.5	% 2.9
EKLERİM -----	%40	%41.4	%17.2	% 1.4
İLİŞKİ -----	%81.4	%15.7	% 2.9	---
MÜNASEBET -----	%50.7	%24.6	%20.3	% 4.4
KAHRAMAN -----	%91.4	% 7.2	% 1.4	---
TİP -----	%71.4	%21.4	% 7.2	---
OLAYIN KİŞİLERİ -----	%48.6	%34.3	%15.7	% 1.4
VAK'ANIN EŞHASI -----	%10.2	% 8.7	%23.2	%57.9
HADİSENİN ŞAHİSLARI -----	%31.4	%21.4	%34.3	%12.9

KELİME ADI	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	HIÇ
ÖYKÜ YAZISI -----	%42.9	%21.4	%30	% 5.7
HİKAYE MAKALESİ -----	%25.7	%30	%25.7	%18.6
HİKAYE YAZISI -----	%47.1	%27.1	%11.5	%14.3
SOSYAL YARALAR -----	%41.4	%37.1	%17.2	% 4.3
TOPLUMSAL YARALAR ---	%50	%35.7	%10	% 4.3
İQTİMAÎ CÜRUH -----	% 8.6	% 4.3	%22.8	%64.3
MASADAK -----	% 2.9	% 1.4	% 2.9	%92.8
UYGUN -----	%85.7	%12.8	---	% 1.4
ÇEVRESİNDEKİ TOPLUM -	%52.9	%24.3	%18.5	% 4.3
ETRAFINDAKİ TOPLUM --	%51.4	%24.3	%14.3	%10
MUHİT (e) CEMİYET ---	%18.5	%17.2	%17.2	%47.1

Ek 10

ARAŞTIRMANIN BÜTÜNÜNDE Y.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN 19 SIFAT ÇİFTİNDE

9 BASAMAĞA DAĞILIMI

	P.ÇOK	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	KARARSIZ	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK	P.ÇOK	
İYİ	14	29	56	17	4					KÖTÜ
TESİRSİZ			1	2	1	22	66	24	5	TESİRLİ
ÇİRKİN						21	65	26	9	GÜZEL
KOLAY	18	30	51	11		4	1	1		ZOR
AĞIR			6	12		13	65	13	12	HAFİF
BERRAK	23	40	50	6	1	1				BULANIK
YANLIŞ				4	21	21	51	19	5	DOĞRU
AÇIK	20	51	38	12		1				KAPALI
SOĞUK				3	11	23	68	13	3	SICAK
HOŞ	9	16	72	20	3	1				NAHOŞ
LÜZUMLU	3	13	72	23	8	3				LÜZUMSUZ
TATSİZ			1	4	7	29	64	11	5	TATLI
FAYDALI	5	17	67	22	10					ZARARLI
RAHAT	11	38	59	12		1				RAHATSIZ
ZEVKLİ	5	12	63	38	2	1				ZEVKSİZ
BOŞ					2	12	58	45	6	DOLU
SERT	1		3	10	3	22	55	21	6	YUMUŞAK
SEVİMLİ	7	18	66	26	2	1	1			SEVİMSİZ
ANLAMLI	27	47	38	7	2					ANLAMSIZ

ARAŞTIRMANIN BÜTÜNÜNDE G.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN 19 SIFAT ÇİFTİNDE

9 BASAMAĞA DAĞILIMI

	P.ÇOK	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	KARARSIZ	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK	P.ÇOK	
İYİ	1	5	13	12	3	16	8	2		KÖTÜ
TESİRSİZ			7	4		16	27	6		TESİRLİ
ÇİRKİN		3	9	11		13	19	4	1	GÜZEL
KOLAY		3	9	10		17	16	5		ZOR
AĞIR		7	14	11		12	15	1		HAFİF
BERRAK		3	9	13		18	13	4		BULANIK
YANLIŞ			1	4	9	12	29	5		DOĞRU
AÇIK		2	8	18		11	16	5		KAPALI
SOĞUK		2	9	9	3	20	14	3		SICAK
HOŞ		3	14	16		16	10	1		NAHOŞ
LÜZUMLU	1	4	31	13	3	4	4			LÜZUMSUZ
TATSİZ			13	14		13	17	3		TATLI
FAYDALI	1	4	30	14	5	5	2			ZARARLI
RAHAT		2	15	13		14	13	3		RAHATSİZ
ZEVKLİ		2	14	19		14	8	3		ZEVKSİZ
BOŞ			2	1		15	30	12	1	DOLU
SERT		2	16	16		10	14	2		YUMUŞAK
SEVİMLİ		3	20	14		18	6	1		SEVİMSİZ
ANLAMLI		4	17	12		18	7	2		ANLAMSIZ

Ek 12

ARAŞTIRMA BÜTÜNÜNDE D.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN

9 BASAMAĞA DAĞILIMI

	P.ÇOK	ÇOK	OLDUKÇA	BİRAZ	KARARSIZ	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK	P.ÇOK	
İYİ		4	16	17	3	6	8	5	2	KÖTÜ
TESİRSİZ	2	6	5	5	2	17	18	5	1	TESİRLİ
ÇİRKİN	1	5	4	7	8	18	16	2		GÜZEL
KOLAY		2	13	4	1	20	13	5	3	ZOR
AĞIR	4	3	17	19	3	2	9	3	1	HAFİF
BERRAK	2	4	9	5	1	11	12	9	8	BULANIK
YANLIŞ		3	4	5	16	7	20	4	2	DOĞRU
AÇIK	2	4	17	3		9	13	6	7	KAPALI
SOĞUK	3	7	7	16	8	7	11	2		SICAK
HOŞ	1	3	11	12	10	7	8	5	4	NAHOŞ
LÜZÜMLÜ	2	3	22	9	11	5	4	3	1	LÜZUMSUZ
TATSIZ	2	5	7	14	5	14	13	1		TATLI
FAYDALI	2	6	20	10	13	4	3		3	ZARARLI
RAHAT		3	16	9	4	12	11	3	3	RAHATSIZ
ZEVKLİ		2	13	13	8	7	7	7	4	ZEVKSİZ
BOŞ	1	3	2	1	7	12	21	9	5	DOLU
SERT	1	2	15	19	7	3	12	2		YUNUŞAK
SEVİMLİ		2	11	14	7	10	9	4	4	SEVİMSİZ
ANLAMLI	5	8	18	10	4	4	9		3	ANLAMSIZ

EKLER

Sayfa No.

EK- 1	G.T. METİN.....	I
EK- 2	D.T. METİN.....	III
EK- 3	Y.T. METİN.....	V
EK- 4	AŞİNALIK TESTİ.....	VII
EK- 5	G.T. ANLAMA TESTİ.....	XLV
EK- 6	D.T. ANLAMA TESTİ.....	XVI
EK- 7	Y.T. ANLAMA TESTİ.....	XVII
EK- 8	D.A.Ö.....	XX
EK- 9	AŞİNALIK TESTİ NETİCELERİ.....	XXI
EK- 10	ARAŞTIRMANIN BÜTÜNÜNDE Y.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN 19 SIFAT ÇİFTİNDE 9 BASAMAĞA DAĞILIMI.....	XXXIV
EK- 11	ARAŞTIRMANIN BÜTÜNÜNDE G.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN 19 SIFAT ÇİFTİNDE 9 BASAMAĞA DAĞILIMI.....	XXXV
EK- 12	ARAŞTIRMA BÜTÜNÜNDE D.T.'Yİ DEĞERLENDİREN DENEKLERİN 9 BASAMAĞA DAĞILIMI.....	XXXIII

TABLolar

TABLO 1	BERRAK-BULANIK SIFAT ÇİFTİNİN D.A.Ö. ÜZERİNDEKİ KONUMU.....	17
TABLO 2	ANLAMA TESTİ PUANLARI.....	21
TABLO 3	D.T.'DEN ÖNCE VE SONRA VERİLDİĞİNDE Y.T. ORTALAMALARI.....	22
TABLO 4	G.T.'DEN ÖNCE VE SONRA VERİLDİĞİNDE Y.T. ORTALAMALARI.....	22
TABLO 5	Y.T.'DEN ÖNCE VE SONRA VERİLDİĞİNDE D.T. ORTALAMALARI.....	23
TABLO 6	Y.T.'DEN ÖNCE VE SONRA VERİLDİĞİNDE G.T. ORTALAMALARI.....	24
TABLO 7	D.T. ve G.T.'NİN Y.T.'YE NAZARAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	24
TABLO 8	D.A.Ö.'YE GÖRE Y.T. ve D.T. PUAN ORTALAMALARI.....	25
TABLO 9	ÖNCE VE SONRA VERİLDİĞİNDE D.A.Ö.'NE GÖRE Y.T. PUAN ORTALAMASI.....	26